

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

URŠKA KNEZ

Mentor: izredni profesor dr. MARJAN BREZOVŠEK

MLADINSKI CENTRI - ZAVOD ALI DRUŠTVO?
PRIMERJAVA MLADINSKEGA CENTRA CELJE IN
MLADINSKEGA CENTRA ŠMOCL LAŠKO

DIPLOMSKO DELO

LJUBLJANA, 2005

Kazalo

1.	HIPOTEZE IN METODOLOGIJA RAZISKOVANJA.....	4
2.	PREDSTAVITEV POJMOV - MLADINSKI CENTRI MED JAVNIMI IN ZASEBNIMI TER VLADNIMI IN NEVLADNIMI ORGANIZACIJAMI.....	6
	Kakšne organizacije so mladinski centri?.....	6
	Kako lahko še natančneje določimo mladinske centre?.....	9
	Komu so namenjeni mladinski centri?	12
2.1.	Mladinski center	14
2.2.	Društvo.....	15
2.3.	Zavod.....	18
3.	STRUKTURA DELOVANJA MLADINSKIH CENTROV	20
3.1.	Struktura vodenja in upravljanja - primerjava Mladinskega centra Celje in mladinskega centra ŠMOCL Laško.....	21
	3.1.1. Organi Mladinskega centra Celje - MCC in mladinskega centra ŠMOCL Laško	21
	3.1.2. Upravljanje in vodenje - primerjava	27
3.2.	Pregled vsebinskega delovanja - primerjava Mladinskega centra Celje in Mladinskega centra v Laškem	33
	3.2.1. Kulturne dejavnosti	35
	3.2.2. Izobraževalne dejavnosti	36
	3.2.3. Informacijske dejavnosti - primerjava	37
	3.2.4. Socialne dejavnosti.....	38
	3.2.5. Športne dejavnosti - primerjava	39
	3.2.6. Programi mladinskega turizma in mobilnosti mladih	40
	3.2.7. Klubska dejavnost - primerjava	41
	3.2.8. Skrb za razvoj in promocijo mladih in ustvarjalnih skupin ter posameznikov	42
3.3.	Pregled upravljanja s finančnimi in materialnimi sredstvi - Primerjava Mladinskega centra Celje in mladinskega centra v Laškem.....	43
	3.3.1. Viri financiranja.....	44
	3.3.2. Poraba sredstev	46
3.4.	Pregled strukture delavcev - primerjava Mladinskega centra Celje in mladinskega centra v Laškem	48
4.	ZAKLJUČEK : ZAVOD ALI DRUŠTVO?.....	50
5.	SEZNAM TABEL	52
6.	VIRI IN LITERATURA	53

Uvod

V času zamujenih izpitnih rokov sem se vrnila v Laško, kjer sem, trdno odločena, da v najkrajšem času končam študij, dobila zaposlitev v Mladinskem centru v nastajanju. Iz obramboslovne terminologije sem morala kar najhitreje presedlati na terminologijo občinske uprave, upravnih postopkov in seveda na terminologijo mladinskih centrov in društev. Po dobrem letu in pol dela v tej (za tedanji čas) eksotični instituciji sem se odločila, da diplomsko nalogo napišem iz dela.

V času, ko je občinski svet Občine Laško sprejel odločitev o postavitvi mladinskega centra, je bilo potrebno razmisliti tudi o tem, kako bo mladinski center deloval. Zamisel o ustanovitvi zavoda ni bila sprejeta, zato smo člani Laškega akademskega kluba z Aljažem Cestnikom in s pomočjo Pavle Lapornik ustanovili društvo ŠMOCL (Študentski, mladinski in otroški center Laško), katerega ena izmed temeljnih nalog je bila upravljanje s prostorom, ki ga je za potrebe mladine leta 2002 uredila Občina Laško. Tako je postal ŠMOCL mladinski center z nekoliko drugačnim sistemom delovanja in ob tem so se pojavili tudi dvomi, ali lahko društvo v družbi javnih zavodov tudi uspe.

To vprašanje je osrednja tema mojega diplomskega dela. Delovanja društev in zavodov so si lahko močno podobna, vendar že po njunih statutih obstajajo velike razlike.

Za primerjavo sem tako vzela mladinski center iz Laškega, ki deluje kot društvo in sosednjega Mladinski center Celje, ki deluje kot zavod.

1. Hipoteze in metodologija raziskovanja

Mladinski centri predstavljajo središčno točko, kjer mladi vseh starosti in nazorov ustvarjajo in razvijajo najrazličnejše klubske aktivnosti ter ponujajo tudi možnost preventivnega delovanja, neformalnega izobraževanja in usposabljanja mladih na lokalni ravni (Iz spletne strani urada za mladino, 2005).

V Sloveniji je po podatkih Urada za mladino 41 mladinskih centrov. Mladinski centri so, najširše, centri za vzpostavljanje izvenšolskih mladinskih dejavnosti, ki kontinuirano zagotavljajo izvajanje preventivnih programov in samo-organiziranje interesnih dejavnosti mladih.

Organiziranost mladih v Sloveniji je danes razširjena na različne načine. Poleg mladinskih centrov, so bili (na pobudo Urada za mladino) ustanovljeni tudi Mladinski sveti in Zveze društev, vendar ti niso premet moje raziskave.

Predmet moje raziskave so mladinski centri, oziroma primerjava med mladinskim centrom, organiziranim kot zavod in mladinskim centrom, organiziranim kot društvo. Področje raziskovanja sem zožila na primerjavo dveh mladinskih centrov - Mladinskega centra Celje, ki je zavod in mladinskega centra ŠMOCL iz Laškega, ki je društvo. Za primerjavo teh dveh organizacij sem se odločila, ker sem bila v ŠMOCL-u ne le zaposlena, ampak tudi ena izmed pobudnikov ustanovitve.

V času ustanavljanja smo se srečevali z drugimi predstavniki mladinskih centrov, zato smo želeli ustanoviti zavod. To nam ni uspelo, zato smo ustanovili društvo. Prednosti zavoda so se nam zdele, morda ravno zaradi tega, še večje.

Tudi moja hipoteza v primerjavi zavoda in društva je, da je zavod uspešnejša oblika organizacije mladinskega centra. Ker pa je uspeh delovanja mladinskega centra, glede na cilje, ki si jih postavi, nedokazljiv, sem točke primerjave razdelila sledeče:

- struktura upravljanja in vodenja,
- vsebinsko delovanje,
- viri financiranja,
- struktura delavcev

Glede na strukturo upravljanja je jasno, da se zavod in društvo razlikujeta. Vsebine, ki jih izvajajo mladinski centri, pa so si podobne, ne glede na organizacijo. Samo izvajanje pa se razlikuje po obsegu. Pri tej točki je moja hipoteza, da ima zavod večji obseg delovanja. Izvajanje vsebin je povezano z naslednjo točko - viri financiranja. Tudi pri tej točki je moja hipoteza, da je zavod finančno močnejši kot društvo in da so njegovi viri financiranja stabilnejši. Iz tega sledi tudi naslednja hipoteza, da ima zavod več zaposlenih in več prostovoljcev, ter, da lažje zaposluje ustrezne kadre.

Prva postaja na poti do končnih ugotovitev sta bila zakon o društvih in zavodih ter temeljna akta obeh predmetov raziskovanja - Mladinskega centra Celje in ŠMOCL-a Laško. Na tej osnovi sem lahko primerjala strukturo upravljanja in vodenja.

Za primerjavo vsebinskega delovanja, virov financiranja in strukture zaposlenih, pa sem, poleg informacij, ki sem jih poiskala na spletnih straneh, dobila s pogovori (intervjujem) in nasveti direktorjev obeh mladinskih centrov, z gospodom Aljažem Cestnikom (ŠMOCL) in Primožem Brvarjem (Mladinski center Celje) ter finančnimi in vsebinskimi poročili obeh centrov. Definicije in opise predmetov raziskovanja sem poiskala v strokovni literaturi. Pri opisu in primerjavi strukture vodenja in upravljanja sem izhajala iz del teorije organizacij. Vire sem poiskala tudi na spletnih straneh različnih mladinskih centrov in Urada za mladino.

Pri primerjavi sem se v veliki meri naslanjala na principe organizacijske teorije, saj le to tvorijo principi, pojmi in hipoteze, ki jih uporabljamo za pojasnjevanje sestavin in delovanja organizacij (Hodge:1988, 762).

Dobljene podatke sem smiselno uredila v kategorije tako, da sem jih lahko primerjala.

2. Predstavitev pojmov - mladinski centri med javnimi in zasebnimi ter vladnimi in nevladnimi organizacijami

Mladinski centri so kot organizacije po svoji strukturi raznoliki. Pri raziskovanju sem naletela na mnoge teorije in različna pojmovanja, v katerih sem videla opis mladinskih centrov. Odločila sem se, da v prvem delu opišem vrste organizacij, ki opredeljujejo mladinske centre. Pri tem izhajam iz organizacijske teorije, ki v svojih dognanjih določa možnost umestitve mladinskih centrov v sistem teorije organizacij.

V svojem delu predstavljam dve vrsti organizacije: društvo in zavod, ki pa imata enake cilje, enak naziv (mladinski center) in podobno strukturo organizacije. Mladinski centri so s svojo raznolikostjo vez med javnimi in zasebnimi ter vladnimi in nevladnimi organizacijami, zato bom v prvem delu predstavila tudi razlike med omenjenimi organizacijami.

Kakšne organizacije so mladinski centri?

Vsak mladinski center je organizacija, zato je potrebno najprej določiti, kakšna vrsta organizacije je. Pojem organizacije se uporablja vsaj na tri načine: kot objekt dejavnosti - kar tvori institucijo (organizacija podjetja, kot doseženo stanje (organiziranosti) in kot dejavnost samo.

Definicij organizacij je veliko, najširše pa organizacijo lahko opredelimo kot relativno celoto, ki je sestavljena iz delov in odnosov med deli ter jasno razmejena z okoljem; deli pa so nadalje lahko sestavljeni iz poddelov in odnosov med poddeli (Kavčič, 1991).

Organizacija omogoča posamezniku oziroma skupini posameznikov, da opravljajo naloge in dosegajo cilje, ki jih kot posamezniki ali neorganizirana skupina ne bi mogli. Tako so organizacije sredstvo (orodje) za doseganje ciljev, ki so neorganiziranim posameznikom ali skupinam nedosegljivi.

Mladinske centre lahko tako uvrstimo med društvene organizacije, kjer posamezniki zadovoljujejo svoje osebne in nepridobitvene interese (prosti čas), oziroma personalne organizacije, katerih cilji so usmerjeni na posameznike in zadovoljevanje njihovih osebnih interesov, ki so prostovoljne, nimajo velike potrebe po vodenju, za njih pa je značilno amaterstvo in članarine.

Kot vse organizacije tudi mladinske centre opredeljujejo cilji. Cilji organizacije so zaželena prihodnja stanja, ki si jih posamezniki, skupine ali organizacije prizadevajo doseči. So nerazdružna sestavina organizacije. Vsaka organizacija je ustanovljena za uresničevanje določenih ciljev (Ivanko, 2000). Organizacija ima vnaprej določene cilje in potem opredeli še dejavnost za doseg teh ciljev.

Mladinski centri so glede na naravo odnosov centralizirane, demokratične (glede na vodenje), prostovoljne (glede na vstop) in nizke (glede na hierarhično raven) organizacije, po številu članov srednje majhne do srednje, po stopnji aktivnosti članstva organizacije z nizko stopnjo organiziranosti in običajno enakomerno porazdeljeno aktivnostjo (na tem mestu so mladinski centri izjema), glede družbene priznanosti legalne, glede formaliziranosti formalne in glede vzorca nastajanja individualne (tudi tu so mladinski centri izjema) organizacije.

Organizacijski cilji imajo legitimizacijsko, usmerjevalno in evalvacijsko funkcijo, zato nameravam v uvodni predstavitvi društva in zavoda ti dve organizaciji primerjati preko njunih ciljev.

Po organizacijski teoriji imajo cilji naslednje funkcije:

- dajejo legitimnost aktivnostim organizacije in s tem opravičijo dejavnosti,
- so sredstvo za odkrivanje različnih interesnih skupin v organizaciji,
- so sestavina, ki usmerja aktivnosti v organizaciji, s tem, da osredotočajo delovanje posameznikov v določeno smer,
- razvijajo pripadnost akterjev v organizaciji,
- služijo kot standard za ocenjevanje uspešnosti in učinkovitosti organizacije,
- so način in sredstvo za zmanjševanje stopnje negotovosti v procesu vodenja organizacije,
- načrtujejo organizacijsko strukturo,
- so podlaga za kontrolo v organizaciji,
- so pomembno sredstvo za motiviranje in nagrajevanje članov.

Vsaka organizacija potrebuje oceno, kako deluje in v kolikšni meri je dosegla zadani cilj:

- Uspešnost - stopnja uresničitve postavljenih ciljev,
- Učinkovitost - presojanje razmerja med potrošnjo prvin, vložkom in rezultatom (Kavčič, 1991).

Vrste ciljev izhajajo iz zadovoljevanja potreb tistih, zaradi katerih so bile organizacije ustanovljene. Uporabnike pa lahko razdelimo v dve skupini:

- primarni - ljudje, zaradi katerih je bila organizacija predvsem ustanovljena. V primeru mladinskih centrov so primarni uporabniki torej mladi - srednješolci in študentje, kot bo prikazano kasneje, pa tudi predšolski otroci, osnovnošolci in drugi. Glede primarnih uporabnikov se mladinski centri kot društvo in zavod ne razlikujejo.
- sekundarni - posamezniki in skupine v družbi, katerim organizacija tudi služi za zadovoljevanje njihovih potreb (vendar ne osebnih in pridobitvenih). V mladinskih centrih so to zaposleni in prostovoljci, katerih naloga je izvajanje aktivnosti in s tem doseganje ciljev. Pri sekundarnih uporabnikih pa je razlika med mladinskimi centri kot društvi in zavodi večja. Medtem ko ima zavod večje

število zaposlenih, pa delovanje društev v večji meri temelji na aktivnostih samih članov, torej primarnih uporabnikov.

Učinkovitost mladinskih centrov je skoraj nemogoče dokazovati, saj je to neprofitna organizacija. Vendar lahko primerjamo znake učinkovite organizacijske strukture (Hodge, Anthony: 1988):

- jasna opredelitev pristojnosti in odgovornosti,
- organizacija tako diferencira svoje aktivnosti, da jih je mogoče opravljati učinkovito in uspešno,
- komunikacijski proces je zgrajen tako, da so tistim, ki odločajo, zagotovljene natančne, učinkovite in hitre informacije,
- formalna organizacijske struktura priznava in dopušča ravnanje, ki je deviantno od formalnega, neformalna organizacija je razumljena kot dopolnilo formalne,
- organizacijska struktura je dovolj decentralizirana in kompleksna, da organizacija (preko svojih delov) lahko reagira na okolje,
- organizacijska struktura je toliko usklajena, da v njej ni lukenj - organizacijska luknja je primer, kadar v organizaciji kakšne pomembne funkcije ne pokriva nobena enota (isto funkcijo opravlja več oddelkov)

Mladinski centri so majhne organizacije, katerih uspeh je kljub drugim organom odvisen od vodje. Učinkoviti vodje imajo dolgoročno vizijo in občutek za smer. Vodje ne le kontrolirajo, ampak usposabljaajo druge za akcijo (Kouzes, Posner: 1988). V neprofitnih organizacijah, kjer se uspešnost ne meri z zaslužkom, so inovativni vodje in delavci izredno pomembni. Lastnosti dobrega vodje so (Gortner, Mahler, Nicholson:1987):

- sposobnost (inteligentnost, originalnost, dobro presojanje, verbalna sposobnost),
- dosežki (znanje, študijski uspeh),
- odgovornost (zanesljivost, iniciativnost, vztrajnost, samozaupanje),
- participacija (aktivnost, sociabilnost, sodelovanje, prilagodljivost),
- status (ekonomski položaj, popularnost),
- situacija (status, usposobljenost, potrebe in interesi vodenih, cilji).

Na uspeh vsekakor vpliva tudi stil vodenja - tako v mladinskih centrih, kot v drugih organizacijah. Po Reddinu (Redinn:1970) sta v obnašanju vodij pomembna dva elementa: usmerjenost na odnose in usmerjenost na naloge.

Iz tega izhajajo stili vodenja, kjer je enkrat bolj poudarjen en, drugič drug element ali pa oba v velikem ali majhnem obsegu. Na prvi pogled bi bil za vodenje mladinskega centra najprimernejši »Združevalni vodja (Reddin:1970) vodja, ki je usmerjen tako na ljudi kot na naloge v velikem obsegu, vodja, ki je pristaš timskega dela in najbolj primeren za dela, kjer morajo člani kolektiva tesno sodelovati. Vendar vodenje ni tema moje raziskave.

Kako lahko še natančneje določimo mladinske centre?

Mladinski centri so neprofitno - volonterske organizacije. A tudi to definicijo je potrebno natančneje določiti. Že sam pojem neprofitno ni dovolj natančen. Čeprav so zasebne neprofitno-volonterske organizacije praviloma neprofitne, se s krčenjem javnih virov financiranja in iskanjem dodatnih sredstev nekatere odločajo za večjo profitno naravnost in celo legalno spreminjajo svoj status v profitni.

V grobem se vse organizacije v družbi, glede na kriterije in cilje, misije, povečevanje profita, delijo na profitne in neprofitne. Po tem, kdo je organizacijo ustanovil, se delijo na vladne, javne neprofitne organizacije in na nevladne, zasebne. Zadnje pa se delijo glede na kriterij formalno pravnega statusa, na tiste, ki delujejo v javnem interesu, in na tiste, ki delujejo v skupnem interesu. Med tiste, ki delujejo v javnem interesu, štejemo razna društva in združenja, zasebne zavode, fundacije, socialna podjetja, verske organizacije, itd. Merilo za poimenovanje so tudi izvajalci aktivnosti, ki so lahko volonterji ali profesionalci ali pa v organizaciji nastopajo oboji. Glede na ta kriterij delimo te organizacije na profesionalne, volonterske ali mešane (Kolarič v Florjančič Kristan 2004:7).

V praksi v različnih okoljih obstajajo različne pojmovne opredelitve organizacijskega prostora, ki je lociran med državo, trgom in skupnostjo, in sicer dobrodelni sektor, neodvisni sektor, neprofitni sektor, nevladne organizacije, iz davkov izvzeti sektor idr. Vsak od teh poimenovanj podarja enega od aspektov realnosti, spregleda pa druge in vsak od njih je zato deloma zavajajoč (Vojnovič, 1996:81).

Strukturno-operacionalna definicija zasebnih neprofitno-volonterskih organizacij se osredotoča na osnovno strukturo in delovanje zasebnih NVO. Skupina raziskovalcev v okviru komparativne raziskave na Univerzi John Hopkins uvršča med nevladne organizacije tiste organizacije, ki so:

- formalno ustanovljene in imajo določeno stopnjo organizacijske kontinuitete, pri čemer je povsem neformalno, občasno združevanje ljudi izključeno
- zasebne-nevladne v svoji strukturi, kar pomeni, da so ustanovljene s strani zasebnih akterjev, vendar so lahko istočasno financirane s strani države in imajo vključene v svoje upravne odbore predstavnike vladne in državne administracije
- neprofitno distributivne, s čimer se ne izključuje pridobivanje profita, temveč se izključuje le njegova distribucija med ustanovitelje in člane; profit se v celoti izrablja za realizacijo namena in misije organizacije
- samostojno vodene in upravljane in
- vključujejo določeno količino volonterskega dela, pri čemer sam obstoj volonterskega vložka, četudi gre le za člane upravnega odbora, že kvalificira organizacijo kot volontersko in ni potrebno, da so vsi v njej delujoči akterji volonterji (Čandek, 2004:19)

Sonja Čandek (Čandek, 2004:20) je na sledeč način določila tipologijo neprofitnih organizacij, iz katere je razvidno, kam se uvrščata mladinska centra, ki ju obravnavam:

Tabela 2.2.: Tipologija neprofitnih organizacij

Ustanovitelj	Organizacijska oblika neprofitne organizacije
Država	• Organizacije, ki izvajajo državne funkcije in funkcije lokalne samouprave • Javni zavodi (bolnice, šole, zavod za zaposlovanje....) • Javni gospodarski zavodi
Zmes med državo in neprofitnim sektorjem	• Zbornice (gospodarske, obrtne...)
Zasebne fizične in pravne osebe	• Društva • Zasebni zavodi • Ustanove • Zadruge • Gospodarska interesna združenja • Gospodarske družbe za opravljanje neprofitnih dejavnosti • Politične stranke • Verske skupnosti • Sindikati • Poklicna združenja • Invalidska/socialna podjetja

Mladinski centri v Sloveniji (društva, zasebni zavodi in ustanove) so organizacije, ki so jih ustanovile zasebne fizične in pravne osebe in organizacije (javni zavodi), ki jih je ustanovila država.

Zakaj torej obstajajo neprofitno - volonterske organizacije?

Zinka Kolarič navaja, da se neprofitno volonterske organizacije pojavljajo tam, kjer javni sektor ni sposoben zadovoljiti različnih potreb ljudi (Florjančič Kristan, 2004 :34).

Neprofitne organizacije so pomemben element pri zagotavljanju družbene blaginje. Po svoji naravi so izjemno raznovrstne. Vsebujejo namreč značilnosti vseh treh sektorjev v družbi. So torej nekakšna mešanica med državnimi, tržnimi in neformalnimi organizacijami, označuje jih cela vrsta različnih značilnosti,vse to pa otežuje njihovo enotno poimenovanje in opredelitev (Baš, 2004:27).

V literaturi in praksi se za tovrstne organizacije uporabljajo različni termini: neprofitne organizacije (sektor), nevladne organizacije, dobrodelne (človekoljubne, humanitarne) organizacije, volonterske (prostovoljne) organizacije, neodvisne organizacije, organizacije civilne družbe, socialna ekonomija (socialna podjetja, socialne kooperative), iz davkov izvzete organizacije itn (Kolarič, 1994a:108).

Lester Salomon opozarja, da gre pri takšnem poimenovanju za enostranskost, saj posamezna definicija izpostavi zgolj eno od karakteristik teh organizacij in zanemari druge (Ovsenik in Ambrož v Rink in Lesjak, 2002:5).

V Sloveniji nimamo enotnega poimenovanja. V literaturi in praksi največkrat zasledimo izraze neprofitne, nevladne ali volonterske organizacije (Hrovatič v Rink in Lesjak, 2002:7).

V okviru mednarodnega raziskovalnega projekta neprofitnih organizacij, ki ga izvaja Johns Hopkins University, je bila izoblikovana ICNPO klasifikacijska shema - mednarodna klasifikacija neprofitnih organizacij (The international Classification of Nonprofit Organizations), ki sta jo oblikovala Salomon in Anheier in temelji na kriteriju področja, na katerem organizacije deluje. Klasifikacija ICNPO je služila tudi kot osnova pri klasificiranju podatkov o neprofitno - volonterskih organizacijah v Sloveniji. Zinka Kolarič jo je prilagodila slovenskim razmeram in definirala osnovna področja, na katerih delujejo NPO v Sloveniji. Ta področja so: (1) kultura in umetnost, (2) šport in rekreacija, (3) socialna (zdravstvena) varnost in blaginja, (4) ekonomski, socialni in prostorski razvoj, (5) izobraževanje in raziskovanje, (6) okolje in živali, (7) pravo in odvetništvo, (8) mednarodne organizacije in klubi, (9) poslovna, profesionalna in tehnična združenja in klubi, (11) fundacije in skladi, (12) gasilska društva, (13) društva, oblikovana na vojaški, verski in etnični osnovi, (14) drugo (Kolarič v Baš, 2004 :36).

Mladinski centri po tej tipologiji sodijo v neprofitno - volonterske organizacije, ki delujejo na področju kulture in umetnosti, športa in rekreacije ter izobraževanja. Prav vsi pa deloma delujejo tudi na področju socialnega razvoja.

Kljub navidezni preprostosti volonterskega dela, se tovrstne organizacije srečujejo z mnogimi težavami. Zaradi pretoka delovne sile, entuziazma in humane vizije dela prostovoljcev ter ne samo specializiranih kadrov za določeno področje, so številne nevladne organizacije prisiljene povezovati več funkcij in služb v eni osebi. Pogosto so šefi sami edina »delovna sila«. Najbolj kritično je mesto direktorjev, ki morajo poleg znanj in veščin, značilnih za managerje profitnih organizacij, obvladovati še to, da so sami svoji pravniki, psihologi, finančniki, komercialisti, lobisti, pedagogi, kadrovniki, svetovalci, itd (Jelovac, 2001:25). Organi upravljanja organizacije že po sami funkciji in pravni odgovornosti sledijo začrtanim smernicam organizacije in skrbijo za doseganje zastavljenih ciljev in uresničevanju poslanstva. Upravljanje neprofitno - volonterskih organizacij se ne razlikuje od upravljanja podjetja ali javnega zavoda, saj mora vodstvo in vsi aktivni organi neprestano bdeti nad profesionalnim odnosom, transparentnostjo organizacije in učinkovitim ter odgovornim ravnanjem s fizičnimi

viri. V večini primerov zasebno-volonterskih organizacij so birokratski pristop nadomestili s hitrimi akcijami, kar je tudi ena izmed kvalitete tega sektorja (Čandek, 2004:41)

Druga in večna težava neprofitno - volonterskih organizacij je financiranje. Zasebne neprofitno - volonterske organizacije lahko pridobivajo finančna sredstva iz različnih virov: javni viri, privatne donacije (podjetja, zasebniki, fundacije), podjetniški viri (prodaja storitev, izdelkov). Našteti viri financiranja lahko prihajajo z nacionalnega ali mednarodnega nivoja, odvisno od narave programa/ projekta. Nevladne organizacije pa se lahko obrnejo na notranje oblike pridobivanja lastnih virov, vključno s prodajo storitev, izdelkov, z zaslužki od investicij ali njihovega lastnega premoženja (Davis, 1998:86-87).

Vitalno pomembno je, da neprofitne organizacije prejemajo finance iz različnih virov iz državnega ali javnega proračuna, iz članarin in prispevkov članov in uporabnikov, iz daril sponzorjev in dobrotnikov, in da niso odvisne samo od enega vira, ki jih financira. Vsi navedeni viri so mnogo bolj odvisni od spremenljivih in nepredvidljivih interesov ter okoliščin posameznih financierjev kot tržna razmerja, ki so odvisna od ponudbe in povpraševanja (Trunk Širca, Tavčar v Furlanič Kristan: 2004: 86).

Davčni sistem, ki bo zagotavljal davčne oprostitve oziroma za olajšave za donacije neprofitno - volonterskim organizacijam, ki bo ugodno obravnaval neprofitno - volonterske organizacije same in bo omogočil razcvet neprofitno volonterskih organizacij v Sloveniji (Trstenjak, 1997:34). Pri oblikovanju ustreznega orodja za razvoj zasebnih neprofitno-volonterskih organizacij mora država odigrati večjo vlogo.

Komu so namenjeni mladinski centri?

Mladim seveda. Vendar ne le njim. In tu se zapletemo že pri definiciji - kdo so mladi? Kje je tista meja, ki loči obdobje mladostništva od odraslosti? Obstajajo različne definicije in ločnice. Nekaterim služi kot ločnica polnoletnost. Medtem ko je to v Evropi 18. leto, je v ZDA ta meja nekoliko višje, in sicer ob 21. letu starosti. Schalberg (1999) za potrebe svoje študije med mlade prišteva vse, od najstnikov do mlajših odraslih, kar pomeni starostno skupino od 14 do 30 let. Na Andragoškem centru Slovenije, so za potrebe projekta neformalnega izobraževanja PUM določili pojem mlajši odrasli, ki ga označujejo za mlade med 15. in 25. letom starosti. Podobno so pojem mladostništva definirali tudi v eni izmed večjih slovenskih mladinskih organizacij - Movit (Baš, 2004:16).

Izraz mladina označuje več kot le generacijsko določeno skupino ljudi s posebnimi značilnostmi in potrebami. V sodobnih družbah starostna doba namreč še ne določa družbene ali generacijske pripadnosti posameznika. Da bi ustrežal družbenim merilom za socialno uvrščanje v mladino, mora poleg svoje starosti in psihofizične zrelosti sprejeti tudi določene mladinske življenjske in kulturne stile (Ule, 1996:19).

Prehodi iz mladosti v odraslost so individualizirani, vendar so kljub temu odvisni od strukture lokacije (npr. izobraževalnega sistema, trga delovne sile ipd.) Stare determinante življenjskih možnosti še vedno vplivajo na življenjski potek, vendar v množici individualiziranih konfiguracij (Mihelj, 2002:39-40). In ravno ti prehodi so del življenja, kjer se lahko pojavijo mladinski centri.

Mladinski centri imajo namreč pomembno funkcijo v neformalnem izobraževanju mladih. Mladinski centri lahko namreč (pre) oblikujejo način življenja, razmišljanja svojih uporabnikov.

Neformalno izobraževanje mladih je eno od ključnih poslanstev mladinskih organizacij. Mladinske organizacije so tiste, ki lahko dokažejo, da je izobraževanje izven formalnega sistema za posameznika izjemno dragoceno in včasih celo pomembnejše od tistega znotraj formalnega šolskega sistema (Sahlberg, 1999). V obdobju mladostništva se namreč izoblikuje posameznikova identiteta oz. njegov psihološki profil, ki naj bi bil razmeroma stabilen vse življenje (Fras, 2002:37).

Pojem neformalno izobraževanje je l. 1998 vpeljal v izobraževanje Philip Coombs. »Neformalno izobraževanje je vsaka organizirana izobraževalna dejavnost zunaj formalnega sistema - pri tem ni pomembno, ali deluje samostojno ali kot pomemben del neke širše skupnosti, ki je namenjena izbranim učencem in zadovoljuje določene učne smotre« (Jelenc, 1994: 56).

Mladinski centri so torej pomemben del civilne družbe, ki pokrivajo široko polje od kulture do socialnega področja. Organizacijske oblike mladinskih centrov v Sloveniji so tako raznovrstne kot njihovi nastanki. Mladinska centra, ki ju primerjam - Mladinski center Celje in mladinski center ŠMOCL Laško sta dve različno urejeni organizaciji. Prva je zavod, druga društvo. Obe pa imata enake cilje, ki ju določajo.

2.1. Mladinski center

- je prostor, oprema, znanje,
 - je dogajanje,
 - je energija, ki lahko ustvarja, spreminja, premika,
 - je možnost in priložnost,
 - smo mladi ne glede na spol, versko ali spolno usmerjenost, barvo kože, genski zapis, uspeh v šoli, položaj v družbi, ..., ne glede na starost,
 - je živ, pisan mozaik,
 - je Mladinski Center, del mreže v državi, kjer se v vsakem počutiš kot doma,
 - je gnezdo, toplota, pripravljenost, razumevanje...
- (Iz spletne strani Mladinskega centra Brežice »kaj ponujamo«, 2005)

Mladinski center je v prvi vrsti prostor, namenjen mladim. Vsi mladinski centri so, ne glede na ustanovitelje in način organizacije, v lokalni skupnosti, kjer obstajajo, središče mladinskega dogajanja. Osnovni namen vsakega mladinskega centra je združevati mlade in jim nuditi prostor, pomoč in nova spoznanja.

Mladinski centri predstavljajo organizirane aktivnosti, oziroma interesne in prostočasne dejavnosti, ki jih šole in druge organizacije ne. Mladinski centri so, na lokalnem nivoju, nosilci organiziranja mreže dogajanj za mlade in koordinatorji dejavnosti in prireditev za mladino, ki jih organizirajo drugi zavodi, skupnosti, organizacije, društva in posamezniki. Njihova naloga je tudi spremljanje interesov mladih in sodelovanje pri organiziranju kulturnih, izobraževalnih in športnih dejavnosti ter informiranje, spodbujanje in organiziranje stikov z ustreznimi organizacijami in združenji iz tujine, sodelovanje pri organizaciji in koordinaciji javnih in priložnostnih del, zagotavljanje prostorskih, kadrovskih in finančnih pogojev za spodbujanje aktivne udeležbe mladih v družbenih dogajanjih, za aktivno preživetje prostega časa in razvoj ustvarjalnosti, informiranje mladih ter seznanjanje lokalne skupnosti ter širše javnosti s potrebami in problematiko mladih ter možnosti sodelovanja in vključevanja v dejavnosti centra. Mnogi mladinski centri nudijo tudi svetovanje in pomoč mladim v stiski z organiziranjem različnih oblik svetovanja in pomoči, v sodelovanju z institucijami ali skupinami, ki se ukvarjajo s problemi mladih s posebnimi poudarkom na področju preprečevanja odvisnosti in socialne patologije ter iskanja izobraževalnih in zaposlitvenih možnosti (Iz spletne strani Mladinskega centra Jesenice, 2005).

Mladinski centri na lokalni ravni skrbijo za povezovanje in usklajevanje dela z organizacijami, ki se na lokalni ali državni ravni ukvarjajo z enako ali sorodno dejavnostjo (Urad za mladino, Mladinsko informativno svetovalno središče Slovenije, Zveza prijateljev mladine, karitativne organizacije...).

2.2. Društvo

Osnova vsakega združevanja je pravno zagotovljena pravica, na podlagi katere je ljudem dana možnost, da se svobodno združujejo. Društva so ena izmed oblik združevanja, v katere ljudje vstopajo iz različnih razlogov. So pomemben oporni steber vsake družbe, ker se v njih opravlja ali razvija določena aktivnost, ki je relevantna za določeno skupino ljudi, velikokrat pa je to lahko koristno tudi za celotno družbo. Preko njih se razvijajo in dograjujejo določeni temelji družbe in so eden izmed pokazateljev, koliko država spoštuje človekove pravice (Mlakar, 2003:6).

Društva so nosilci pravne osebnosti v pravnem redu države. Združenje je skupnost oseb ali organizacij, združenih za določen namen na podlagi pravil ali statuta, sposobno oblikovati lastno voljo in samostojno stopati v lastna razmerja. Vsa združenja imajo določene osnovne značilnosti:

- trajanje obstoja,
- do določene stopnje razvita organizacija oblasti,
- opredeljenost funkcij in njihova delitev,
- obstoj norm, oziroma standardov, po katerih združenje deluje,
- ideologija (ni nujno), ki je v skladu z dejansko aktivnostjo združenja (Leksikon Cankarjeve založbe, 2002:1176).

Glede na to, da se društva poimenuje pravne osebe zasebnega prava, je vprašljivo, kako to izrazoslovje uskladiti. Morda bi del ljudske iniciative poimenovali z imenom civilni sektor, lahko še z dodatnimi atributi javnokoristen in neprofiten, npr. z izrazom: civilni javnokoristni neprofitni sektor (Čopič, 1996:75-76).

Društvo je torej organizirana skupina ljudi, ki ima skupne cilje in deluje po določenih pravilih (Slovar Slovenskega Knjižnega jezika, 1995:175), oziroma je oblika nepolitičnega združevanja ljudi zaradi doseganja poklicnih in drugih interesov. Ljudje se vanje združujejo na prostovoljni osnovi in ljubiteljsko, tisto, kar jih povezuje, pa je skupni interes (Debelak v Mlakar, 2003).

Zakon o društvih o društvih obsega štiri načela:

- načelo prostovoljnosti - obveznega združevanja v društva ni mogoče predvideti in nikogar ni mogoče prisiliti, da se združuje z drugimi,
- načelo samostojnosti - društva sama določijo področje svojega delovanja z ustreznim temeljnim aktom, vse omejitve izhajajo iz ustave,
- načelo neprofitnosti - združevanje v društva je mogoče le takrat, kadar namen teh interesov ni ustvarjanje dobička (če društvo ustvari dobiček, ga mora porabiti za izvajanje osnovne dejavnosti),
- načelo javnosti - brez društev ne obstaja uresničevanje ustavne pravice do svobodnega izražanja (Mlakar, 2003).

Splošne določbe Zakona o društvih društvo definirajo:

- društvo je prostovoljno, samostojno, nepridobitno združenje fizičnih oseb, ki se združujejo zaradi skupno določenih interesov, opredeljenih v temeljnem aktu in v skladu s Zakonom o društvih,
- društvo je pravna oseba zasebnega prava,
- društvo samostojno določi namen in cilje, dejavnosti in način delovanja s svojim temeljnim aktom, v skladu s pravnim redom Republike Slovenije,
- vsakdo lahko postane član in deluje v društvu pod enakimi pogoji - če se v društvo včlani mladoletnik do dopolnjenega 15. leta starosti, podpiše pristopno izjavo njegov zakoniti zastopnik, ki ga tudi zastopa v organih društva,
- posebne pravice in dolžnosti članov ureja temeljni akt društva (Zakon o društvih, 1995:4746).

Mladinski center ŠMOCL Laško pa ima, kot društvo, v svojih temeljnih določbah zapisano:

Društvo študentski, mladinski in otroški center Laško - ŠMOCL je ustanovljeno za kontinuirano opravljanje interesnih dejavnosti za mlade na področju občine Laško. Je prostovoljno, samostojno, nepridobitno združenje fizičnih oseb, ki se združujejo, da bi v njem razvijali, vzpodbujali, organizirali, usklajevali in zadovoljevali družbeno koristne, svoje kulturno umetniške, ekološke in ostale dejavnosti (Statut društva ŠMOCL, 2002: 1. člen).

ŠMOCL usklajuje svoj program dela s cilji drugih društev s sorodno dejavnostjo v Sloveniji. Pri uresničevanju svojih nalog sodeluje tudi s sorodnimi organizacijami v zamejstvu in tujini (Statut društva ŠMOCL, 2002: 4. člen).

Temeljne določbe ŠMOCL-a že opredeljujejo to društvo kot zasnovo za mladinski center. Namen ustanovitve je jasno razviden iz 2. dela statuta, ki opredeljuje namen in naloge:

Osnovni namen ŠMOCL-a je povezovanje mladih, ki delujejo ljubiteljsko na področju prostočasnih dejavnosti, bogatitev kulturnega življenja s spodbujanjem kulturne ustvarjalnosti mladih, s kulturno vzgojo in izobraževanjem, s posredovanjem in varovanjem kulturnih vrednot ter z organizacijo prireditev (Statut društva ŠMOCL, 2002: 6. člen).

Osnovni namen iz 6. člena statuta ŠMOCL-a se uresničuje:

- s soustvarjanjem pogojev za delovanje in povezovanjem ljubiteljskih ustvarjalnih in poustvarjalnih kulturnih dejavnosti mladih, posameznikov in skupin,
- z zastopanjem interesov mladih v javnosti,
- z vključevanjem v zvezo sorodnih društev,
- z obveščanjem javnosti o svojem delovanju,
- z organiziranjem kulturnih prireditev, - (produkcija in koprodukcija ter organizacija koncertov, gledaliških in filmskih predstav, razstav, festivalov, predavanj),

- z organiziranjem simpozijev in tečajev za člane,
- z organiziranjem in izvajanjem kulturno-izobraževalnih, družabnih in drugih programov,
- s strokovno pomočjo mladim ustvarjalcem na področju organizacije in financiranja projektov,
- s spodbujanjem novih oblik in vsebin kulturnega in drugega snovanja in sodelovanja,
- s sodelovanjem s sorodnimi organizacijami in društvi Slovencev v zamejstvu in po svetu,
- s podeljevanjem priznanj za dosežke na področju dejavnosti mladih in za mlade,
- z organizacijo in izvajanjem počitniških delavnic za študente, mladino in otroke,
- založniška, distribucijska in promocijska dejavnost na področju literature, videa, filma, glasbe, gledališča, likovne umetnosti, oblikovanja,
- grafične dejavnosti, mode, plesa (Statut društva ŠMOCL, 2002: 7. člen).

Mladinski center ŠMOCL je s sprejemom statuta postavil temelje mladinskemu centru v Laškem. Upoštevajoč Zakon o društvih in temeljne smernice že obstoječih mladinskih centrov, ter ideje in potrebe mladih, ki so pri ustanovitvi sodelovali, je prepričal Občinski svet Občine Laško, da je ravno ŠMOCL društvo, ki je sposobno upravljati s prostorom, ki ga je Občina Laško namenila mladim.

Zgodba mladinskega centra v Laškem je morda malce drugačna od ostalih društev (mladinskih centrov). V Laškem je namreč Občinski svet sprejel predlog o investiciji za ureditev prostora, namenjenega mladim - mladinskega centra, preden je bilo ustanovljeno društvo za upravljanje s tem prostorom. Ali drugače: Prej je bil prostor, kot pa ideja ali načrt, kaj v tem prostoru početi.

V Laškem so seveda obstajala (in še obstajajo) različna društva, ki so združevala mlade, društvo ŠMOCL naj bi z upravljanjem koordiniralo delo že obstoječih društev. Takšen model mladinskih centrov (ali zgolj krovnih organizacij) predstavljajo drugod že omenjeni Mladinski sveti, Lokalni sveti mladinskih skupnosti in Zveze društev.

Društva pridejo v stik z občino z vloženo prošnjo za finančna sredstva, le-ta se društvom podelijo na osnovi predloženega programa društev in seveda finančnih zmogljivosti občine in njeni pripravljenosti, da pomaga (Konajzler, 2004: 33). Tu ima ŠMOCL prednost.

O vlogi in delu organov bom govorila v poglavju »Struktura upravljanja in vodenja«.

2.3. Zavod

Zavodi so lahko zasebne ali javne organizacije. Zavodi kot mladinski centri v Sloveniji so trenutno zasebni in javni zavodi. Ker pa je moje raziskovanje usmerjeno le na primerjavo med društvom in javnim zavodom, bom podrobneje opisala lastnosti in pomen javnih zavodov v Sloveniji.

Javni zavod predstavlja del javnih služb oziroma obliko njenih izvajanj. Pravna karakteristika javne službe je v tem, da gre pri javni službi za poseben režim uprave - z določeno večjo avtonomijo poslovanja organizacij, ki so sicer del uprave - v ustreznih upravnih resorjih. Upravni elementi javne službe so v tem, da so zaposleni v teh službah javni uslužbenci, odločitve v razmerjih do klientov pri upravljanju službe so upravni akti, podvrženi upravnemu in upravno-sodnemu nadzoru, financiranje in finančno poslovanje teče na proračunski način ali pa z udeležbo proračuna in s kontrolo, kot velja za javne finance (Šmidovnik, 1995: 125).

Javni zavod se ustanovi z ustanovitvenim aktom, ki ga sprejme ustanovitelj. S tem aktom se določijo vsa razmerja med ustanoviteljem in javnim zavodom (Krajnc, 2004: 27).

Zakon o zavodih določa zavod:

Zavodi so organizacije, ki se ustanovijo za opravljanje dejavnosti vzgoje in izobraževanja, znanosti, kulture, športa, zdravstva, socialnega varstva, otroškega varstva, invalidskega varstva, socialnega zavarovanja ali drugih dejavnosti, če cilj opravljanja dejavnosti ni pridobivanje dobička (Zakon o zavodih, 2000: 1. člen).

Za opravljanje javnih služb se ustanovijo javni zavodi. Javni zavodi se lahko ustanovijo tudi za opravljanje dejavnosti, ki niso opredeljene kot javne službe, če se opravljanje dejavnosti zagotavlja na način in pod pogoji, ki veljajo za javno službo. Javne zavode ustanovijo republika, občine, mesto in druge z zakonom pooblašene javne pravne osebe. Samoupravna narodnostna skupnost ima pravico soustanoviti ali tudi sama ustanoviti javni zavod, ki opravlja dejavnost, pomembno za uresničevanje pravic narodnosti. Soustanovitelji javnega zavoda so lahko tudi druge pravne in fizične osebe (Zakon o zavodih, 2000: 3. člen).

Zavod se lahko ustanovi, če so zagotovljena sredstva za ustanovitev in začetek dela zavoda in če so izpolnjeni drugi z zakonom določeni pogoji (Zakon o zavodih, 2000: 7. člen).

V prvem delu Zakona o zavodih, ki govori o splošnih določbah, vidimo možnost za mladinski center v prvem členu zakona, ki govori o zavodih kot organizacijah, ki opravljajo dejavnosti (znanosti, kulture....), katerih cilj ni pridobivanje dobička. Mladinski center mora predstavljati dejavnost, ki je dostopna vsem in je organizacija za opravljanje kulturnih, izobraževalnih (neformalno izobraževanje) in športnih dejavnosti.

Tretji člen zakona, ki govori o ustanoviteljih, je za nastanek mladinskih centrov zelo pomemben, saj so skoraj v vseh primerih mladinskih centrov - zavodov, (so)ustanoviteljice občine. Odločitev občine, da bo del mladinske problematike reševala z ustanovitvijo mladinskega centra, je namreč največkrat povezana s sedmim členom zakona, ki govori o zagotovitvi sredstev za ustanovitev.

4. del Zakona o zavodih, ki določa dejavnosti zavoda, je zapisan preveč splošno, da bi lahko v njem videli smernice za delovanje zavoda kot mladinskega centra. Na tem mestu je seveda najpomembnejši temeljni akt zavoda - statut ali pravila zavoda.

Splošne določbe Pravilnika zavoda določajo Mladinski center Celje:

Mladinski center Celje sta ustanovila Mestna občina Celje in Klub študentov celjske regije s ciljem motivirati mlade Mestne občine Celje in jim nuditi pogoje za ustvarjalno delo ter zagotoviti organizirano izvajanje dejavnosti s področja kulturnega, izobraževalnega, informativnega, socialnega in športnega značaja (Pravilnik Zavoda Mladinski center Celje, 1999: 1. člen).

Mladinski Center Celje je pravna oseba s polno odgovornostjo. Zavod je za svoje obveznosti odgovoren s sredstvi, s katerimi razpolaga in so v pravnem prometu. Zavod opravlja dejavnosti z namenom zagotavljanja aktivnega življenja vseh mladih celjske regije in opravlja svoje dejavnosti po načelu neprofitnega delovanja. Ustanovitelja odgovarjata za obveznosti do višine vloženih sredstev v zavod (Pravilnik Zavoda Mladinski center Celje, 1999: 3. in 4. člen).

Drugi del Pravilnika določa dejavnosti zavoda, ki so tu le natančneje določene (Pravilnik Zavoda Mladinski center Celje, 1999: 5. člen):

- organiziranje in izvajanje dejavnosti kulturnega značaja, namenjene mladim,
- organiziranje in izvajanje dejavnosti izobraževalnega značaja, namenjene mladim,
- organiziranje in izvajanje dejavnosti informativnega značaja, namenjene mladim,
- organiziranje in izvajanje dejavnosti socialnega značaja, namenjene mladim,
- organiziranje in izvajanje dejavnosti športnega značaja, namenjene mladim,
- sistematično razvijanje mobilnosti mladih in razvijanje ter izvajanje programov mladinskega turizma,
- skrb za razvoj in promocijo mladih in ustvarjalnih skupin ter posameznikov.

Iz tega dela je razvidno, da je zavod določil svoje dejavnosti v najširšem okviru zakona in jih specifikiral za mlade. Specifičen je tudi šesti člen, ki pravi:

Zavod opravlja dejavnosti z namenom zagotavljanja aktivnega življenja vseh mladih celjske regije. Zavod opravlja svoje dejavnosti po načelu neprofitnega poslovanja (Pravilnik Zavoda Mladinski center Celje, 1999: 6. člen).

Leta 1999, ko je bil Mladinski center Celje ustanovljen, je bilo število mladinskih centrov, še posebej v celjski regiji dosti manjše, kot danes, zato je bila ustanovitev pomembna ne le kot lokalna, ampak tudi kot regijska pridobitev.

O vlogi in delu organov bom govorila v poglavju »Struktura upravljanja in vodenja«.

3. Struktura delovanja mladinskih centrov

Osnovni namen vsakega mladinskega centra je združevati mlade in jim nuditi prostor, pomoč in nova spoznanja. Mladinski centri, prostovoljne, legalne, formalne in personalne organizacije.

Moj namen je primerjati mladinski center, oblikovan kot društvo in mladinski center, oblikovan kot javni zavod. Med tema dvema oblikama je velika razlika, kljub temu, da imata obe enake cilje.

Mladinska centra Mladinski center Celje in ŠMOCL Laško primerjam v petih različnih kategorijah:

- struktura vodenja in upravljanja,
- pregled vsebinskega delovanja,
- pregled upravljanja s finančnimi in materialnimi sredstvi,
- pregled strukture zaposlenih,
- prepoznavnost in konkurenčnost.

V prvem delu bom predstavila in primerjala delovanje društva in zavoda - organe in pristojnosti obeh. Težišče tega dela raziskave je v prikazu prednosti in omejitve obeh načinov organiziranja.

Vsebinsko delovanje sem razdelila na posamezne dele, ki jih določata oba mladinska centra. Tu je raziskava omejena na število izvedenih aktivnosti in na primerjavo med njimi.

Poglavje upravljanje s finančnimi in materialnimi sredstvi je razdeljeno na vire financiranja in porabo sredstev. V raziskavi primerjam vire in količino dohodkov in možnosti razpolaganja s temi viri.

V kategoriji struktura zaposlenih so opisane kategorije zaposlenih in prostovoljcev ter možnosti zaposlovanja v obeh mladinskih centrih.

Prepoznavnost in konkurenčnost pa je kategorija, ki izhaja iz vseh že naštetih. V tem delu primerjam možnosti pridobivanja statusa uveljavljene in prepoznavne organizacije.

3.1. Struktura vodenja in upravljanja - primerjava Mladinskega centra Celje in mladinskega centra ŠMOCL Laško

V poglavju Struktura vodenja in upravljanja sem opisala in primerjala organe obeh centrov, njihove naloge in pristojnosti ter razmerja med njimi. Za primerjavo sem uporabila tudi dve tabeli, ki prikazujeta pristojnost organov. Opisala sem razlike v strukturi vodenja in upravljanja zavoda in društva in posledice, ki izhajajo iz teh razlik. Osnova za primerjavo sta bila Pravilnik zavoda Mladinski center Celje in Statuta društva ŠMOCL.

3.1.1. Organi Mladinskega centra Celje - MCC in mladinskega centra ŠMOCL Laško

Mladinski center Celje

Mladinski center Celje sta ustanovila Mestna občina Celje in Klub študentov celjske regije s ciljem motivirati mlade Mestne občine Celje in jim nuditi pogoje za ustvarjalno delo ter zagotoviti organizirano izvajanje dejavnosti s področja kulturnega, izobraževalnega, informativnega, socialnega in športnega značaja.

Mladinski center Celje je pravna oseba s polno odgovornostjo. Zavod je za svoje obveznosti odgovoren s sredstvi, s katerimi razpolaga in so v pravnem prometu. Zavod opravlja dejavnosti z namenom zagotavljanja aktivnega življenja vseh mladih celjske regije in opravlja svoje dejavnosti po načelu neprofitnega delovanja. Ustanovitelja odgovarjata za obveznosti do višine vloženih sredstev v zavod.

Organi zavoda:

- svet zavoda Mladinski center Celje,
- direktor,
- programski svet.

Svet zavoda

Zavod upravlja svet zavoda, ki ga sestavljajo predstavniki ustanoviteljev, predstavniki delavcev zavoda in predstavniki mladine - uporabnikov.

Svet zavoda šteje 7 članov, v sestavi:

- 2 predstavnika Kluba študentov celjske regije,
- 3 predstavniki Mestne občine Celje,
- 1 predstavnik sodelavcev zavoda,
- 1 predstavnik mladine - uporabnikov.

Predstavnike Kluba študentov celjske regije imenuje Upravni odbor izmed svojih članov. Predstavnike mestne občine Celje imenuje svet Mestne občine Celje. Predstavnika sodelavcev zavoda se voli izmed sodelavcev zavoda. Predstavnika mladine - uporabnikov imenuje Upravni odbor Kluba študentov celjske regije. Člani sveta zavoda izmed sebe izvolijo na konstitutivni seji predsednika in namestnika predsednika. Svet zavoda odloča z večino glasov svojih članov. Mandat članov traja štiri leta. Za člana sveta je zavoda je ista oseba lahko izvoljena le dvakrat zaporedoma.

Naloge in odgovornost Sveta zavoda:

- imenuje in razrešuje direktorja,
- sprejema program dela in razvoja zavoda,
- sprejema letni delovni načrt in poročilo njegovi uresnitvi,
- odloča o pritožbah v zvezi s pravicami, obveznostmi in odgovornosti delavcev iz delovnega razmerja,
- sprejema pravila in druge splošne akte zavoda, ki jih določa statut ali drug splošni akt zavoda,
- določa finančni načrt in sprejema zaključne in periodične račune,
- predlaga ustanoviteljema spremembo ali razrešitev dejavnosti,
- daje ustanovitelju in direktorju zavoda predloge in mnenja o posameznih vprašanjih,
- razpisuje volitve predstavnikov delavcev v svet zavoda,
- sprejema program razreševanja presežnih delavcev,
- odloča o najemanju kreditov,
- imenuje predstavnike zavoda v druge asociacije,
- opravlja druge, z zakonom ter drugimi splošnimi akti zavoda določene naloge.

Direktor

Direktor je poslovodni organ zavoda. Organizira in vodi delo, skrbi za poslovanje zavoda, predstavlja in zastopa zavod in je odgovoren za zakonitost dela zavoda, Zagotavlja programske, organizacijske, vsebinske in finančne pogoje za delovanje zavoda.

Naloge direktorja:

- organizira, načrtuje in vodi delo zavoda,
- pripravlja program dela in razvoja zavoda,
- pripravlja predlog letnega delovnega načrta in odgovarja za njegovo izvedbo,
- skrbi za sodelovanje zavoda z uporabniki in ustanoviteljema,
- obvešča uporabnike in ustanovitelja o delu zavoda,
- določa sistematizacijo delovnih mest,
- odloča o sklepanju o delovnih razmerjih in o disciplinski odgovornosti delavcev,
- skrbi za sodelovanje zavoda s sorodnimi organizacijami v državi in tujini,
- opravlja druge naloge v skladu z zakoni in drugimi predpisi.

Programski svet

Strokovni svet zavoda je programski svet, ki ga imenuje in razrešuje svet zavoda na predlog direktorja in šteje sedem do enajst članov. Za člana programskega sveta je lahko imenovana za posamezne dejavnosti zavoda usposobljena oseba. Mandat člana sveta je dve leti. Programski svet odloča z večino glasov svojih članov. Člani programskega sveta izmed sebe izvolijo predsednika programskega sveta.

Naloge programskega sveta:

- obravnava vprašanja s področja strokovnega dela zavoda,
- določa strokovne podlage za programe dela in razvoja zavoda,
- daje svetu zavoda in direktorju mnenja in predloge glede organizacije dela in pogojev za razvoj dejavnosti in predlaga nove,
- imenuje delovne skupine za opravljanje določenih nalog,
- odloča o strokovnih vprašanjih v okviru pooblastil,
- opravlja druge naloge, ki mu jih določi svet zavoda.

Mladinski center ŠMOCL Laško

Na osnovi 8. in 9. Zakona o društvih (Uradni list republike Slovenije, števil. 60/95, 89/99) je ustanovni zbor na svoji seji dne, 1. februarja 2002 sprejel Statut Društva študentskega, mladinskega in otroškega centra Laško. Društvo študentski, mladinski in otroški center Laško (dalje: ŠMOCL) je bilo ustanovljeno za kontinuirano opravljanje interesnih dejavnosti za mlade na področju občine Laško.

Je prostovoljno, samostojno, nepridobitno združenje fizičnih oseb, ki se združujejo, da bi v njem razvijali, vzpodbujali, organizirali, usklajevali in zadovoljevali družbeno koristne, svoje kulturno umetniške, ekološke in ostale dejavnosti.

Organi društva:

- zbor društva ŠMOCL,
- upravni odbor,
- nadzorni odbor,
- disciplinska komisija,
- tajnik,
- predsednik,
- zbor društva ŠMOCL-a.

Najvišji organ ŠMOCL-a je zbor. Zbor ŠMOCL-a sestavljajo vsi člani društva. Redni zbor ŠMOCL se skliče vsako leto. Vsaki dve leti je volilni zbor ŠMOCL-a. Zbor ŠMOCL-a je sklepčen, če je prisotna več kot polovica članov zbora. Sklepčnost preverja predsedujoči zbora. Sklepi zbora so veljavni, če so sprejeti z večino glasov prisotnih.

Pristojnosti in naloge zbora ŠMOCL-a:

- sprejema, spreminja in dopolnjuje statut in druge splošne akte na predlog upravnega odbora,
- sprejema program dela in poročila organov društva,
- sprejema finančni program in potrjuje finančno poročilo,
- voli in razrešuje organe ŠMOCL-a,
- voli in razrešuje predsednika ŠMOCL-a,
- dokončno odloča o izključitvi iz članstva ŠMOCL-a,
- odloča o nakupu ali prodaji nepremičnin, ki so v lasti ŠMOCL-a,
- odloča o prenehanju delovanja ŠMOCL-a,
- odloča o dnevnem redu zasedanja zbora,
- odloča o pritožbah zoper sklepe upravnega odbora, nadzornega odbora in disciplinske komisije,
- odloča o drugih nalogah, za katere se dogovorijo člani ŠMOCL-a v skladu zakonom, namenom in cilji ŠMOCL-a.

Upravni odbor ŠMOCL-a

Upravni odbor sestavljajo štirje na zboru izvoljeni člani in predsednik ŠMOCL-a, ki je istočasno predsednik upravnega odbora. Mandat predsednika traja 2 leti in se lahko dvakrat ponovi. Upravni odbor na prvi seji izmed članov izvoli podpredsednika. Mandat podpredsednika traja 2 leti in se lahko dvakrat ponovi. Mandat članov traja 2 (dve) leti. Mandat se lahko dvakrat ponovi. Upravni zbor izvoli tudi tajnika. Mandat tajnika traja dve (2) leti in se lahko dvakrat ponovi.

Upravi odbor je izvršilni organ društva, ki opravlja organizacijska, strokovno tehnična in administrativna dela, ter vodi delo ŠMOCL-a med dvema zboroma po programu in sklepih, sprejetih na zboru. Upravni odbor je za svoje delo odgovoren zboru.

Naloge upravnega odbora:

- opravlja naloge skupnega pomena za delovanje ŠMOCL-a,
- pripravi letni program dela ter predlog zaključnega računa ŠMOCL-a,
- skrbi za izvrševanje programa dela in za finančno materialno poslovanje,
- ustanavlja in razrešuje strokovne odbore upravnega odbora,
- odloča o oblikah in načinu meddruštvenega povezovanja,
- oblikuje predloge za priznanja in nagrade in odloča o priznanjih ŠMOCL-a,
- sodeluje z organi lokalne skupnosti, drugimi sorodnimi društvi, kulturnimi društvi in drugimi organizacijami,
- pripravlja predloge aktov,
- upravlja s premoženjem ŠMOCL-a,
- opravlja druge naloge, za katere ga pooblasti zbor ŠMOCL-a in naloge, ki izhajajo iz aktov ŠMOCL-a,
- odloča o nakupu in prodaji premičnega premoženja.

Nadzorni odbor ŠMOCL-a

Nadzorni odbor ŠMOCL-a spremlja izvajanje programa, delo organov ŠMOCL-a ter zakonitost finančnega in materialnega poslovanja. O svojem delu poroča zboru. Nadzorni odbor izvoli zbor ŠMOCL-a izmed svojih članov za dobo 2 (dveh) let.

Nadzorni odbor šteje 3 člane. Člani izmed sebe na prvi seji izvolijo predsednika. Seje nadzornega odbora so sklepčne, če so prisotni vsi trije člani in sklepi veljavni, če za sklepe glasujeta vsaj dva člana. Člani nadzornega odbora ne morejo biti hkrati tudi člani upravnega odbora ŠMOCL-a. Člani nadzornega odbora lahko sodelujejo na sejah upravnega odbora, ne morejo pa odločati. Nadzorni odbor je za svoje delo odgovoren zboru ŠMOCL-a.

Disciplinska komisija

Disciplinska komisija je pristojna za disciplinsko obravnavo kršenja določil statuta, nevestnega in lahkomišelnega sprejemanja in izvrševanja sprejetih nalog in funkcij ter v zvezi z neizpolnjevanjem sklepov ŠMOCL-a in drugih dejanj, ki kakorkoli škodijo ugledu ŠMOCL-a.

Člane disciplinske komisije voli zbor ŠMOCL za dobo 2 (dveh) let. Disciplinska komisija sestavljajo trije člani in dva namestnika. Člani izmed sebe izvolijo predsednika in namestnika predsednika. Disciplinska komisija se sestaja po potrebi na podlagi pisnih zahtev članov ali organov ŠMOCL-a. Disciplinska komisija vodi postopek v skladu s pravilnikom o disciplinskem postopku.

Predsednik

Predsednik ŠMOCL-a je zakoniti zastopnik društva in opravlja zlasti naslednje naloge:

- sklicuje zbor ŠMOCL-a,
- sklicuje in vodi upravni odbor
- je odgovoren za uresničevanje sprejetega programa ŠMOCL-a,
- predstavlja ŠMOCL v javnosti,
- opravlja druge naloge na osnovi pooblastil zbora in organov društva ter statuta ŠMOCL-a.

V odsotnosti ga nadomešča pooblaščen član društva, ki ga predlaga predsednik in potrdi upravni odbor. Izvoli ga zbor za dobo 2 (dveh) let. Za svoje delo je odgovoren zboru. Predsednik je odgovoren za delovanje društva v skladu s statutom in pravnim redom Republike Slovenije.

Tajnik

ŠMOCL ima tajnika, ki ga imenuje upravni odbor. Tajnik je imenovan za dobo dveh let. Tajnik opravlja svoje naloge profesionalno. Naloge tajnika so vse strokovne, organizacijske, poslovne in administrativne naloge. Skrbi za uresničevanje sklepov, ki jih sprejmejo organi ŠMOCL-a. Pri svojem delu je samostojen in odgovoren upravnemu odboru in predsedniku društva.

Naloge tajnika društva

- priprava osnutka programa,
- priprava osnutka finančnega načrta,
- koordiniranje programa,
- koordiniranje izvajanja programov društev v prostorih Mladinskega centra ŠMOCL,
- spremljanje javnih razpisov s področja kulture, izobraževanja, informatike, zaposlovanja, ipd.,
- priprava dokumentacije za prijave na razpise,
- dogovori s potencialnimi sponzorji in donatorji,
- skrb za ugled in imetje ŠMOCL-a,
- ustanovitev in vodenje skupine za evakuacijo opreme v primeru poplave,
- skrb za realizacijo sklepov predsedstva in konference,
- ostale naloge.

3.1.2. Upravljanje in vodenje - primerjava

Odnos med upravljanjem in vodenjem sem za lažjo primerjavo povzela po spoznanjih prof. Lipovca, ki je razmejil in opredelil upravljanje in vodenje kot samostojni organizacijski funkciji (Lipovec v Ivanko, 2000: 19).

Upravljanje je organizacijska funkcija:

- ki je opredeljena družbenoekonomsko in zagotavlja družbeni način gospodarjenja,
- je vir vse oblasti v podjetju (družbi),
- ki se dinamično razvija v proces določanja cilja podjetja, splošne poslovne politike in drugih važnejših odločitev, s čimer
- zastopa, varuje in razvija interese nosilca upravljanja.

Vodenje je organizacijska funkcija in proces:

- ki omogoča, da zaradi tehnične delitve dela ločene operacije posameznih izvajalcev ostanejo člen enotnega procesa uresničevanja cilja gospodarjenja
- ki vso svojo nalogo za oblast in izvedbo te naloge prejema od upravljanja, katerega izvršilni in zaupniški organ je in to svojo nalogo izvaja s pomočjo drugih ljudi v procesu planiranja, delegiranja, uresničevanja, koordinacije in kontroliranja

Tabela 3.1.2.1.: Primerjava organov vodenja in upravljanja v Mladinskem centru Celje in ŠMOCL-u Laško

Mladinski Center Celje		ŠMOCL Laško	
Upravljanje	Vodenje	Upravljanje	Vodenje
Svet zavoda	Direktor	Zbor društva ŠMOCL	Tajnik
	Programski svet		Upravni odbor

Tabela 3.1.2.1. prikazuje preprosto razdelitev upravljalnih in vodstvenih funkcij v obeh mladinskih centrih. Upravljalne funkcije v obeh primerih izvajata najvišja organa obeh mladinskih centrov - v Mladinskem centru Celje je to Svet zavoda, V Mladinskem centru Laško pa Zbor društva. Razlika med organoma je v njuni sestavi.

Svet zavoda namreč sestavlja sedem članov (opisano na strani 18), od katerih sta dva predstavnika Kluba študentov Celjske regije, trije predstavniki Mestne občine Celje, en predstavnik sodelavcev zavoda in predstavnik mladine - uporabnikov. Tako lahko sklepamo, da imajo predstavniki (obeh ustanoviteljev) in s tem Klub študentov celjske regije in Mestna Občina Celje zelo veliko moč in vpliv na delovanje in razvoj Mladinskega centra. Razlika je tudi v trajanju mandata članov, ki za svet zavoda traja štiri leta, medtem ko ima Mladinski center Laško volilni zbor vsake dve leti.

Zbor društva ŠMOCL, ki je najvišji organ, sestavljajo vsi člani društva. O najpomembnejših odločitvah tako v Mladinskem centru Laško odločajo le člani društva. Pri izvajanju upravljalnih funkcij ima društvo več svobode in neodvisnosti.

Vodenje v zavodu izvaja direktor zavoda, ki po pravilniku organizira, načrtuje in vodi delo zavoda, pripravlja program dela in razvoja ter predlog letnega delovnega načrta, za katerega izvedbo tudi odgovarja. Pri vodenju mu pomaga Programski svet, ki obravnava vprašanja s področja strokovnega dela zavoda. Programski svet določa strokovne podlage za programe dela in razvoj zavoda in daje direktorju mnenja in predloge glede organizacije dela in pogojev za razvoj dejavnosti.

Enako funkcijo, kot jo ima direktor zavoda Mladinski center Celje, ima v društvu ŠMOCL-a tajnik⁴. Na tem mestu se društvo mladinski center razlikuje od večine društev. Tajnik mladinskega centra v Laškem je profesionalni tajnik, ki za svoje delo prejema plačo in opravlja naloge direktorja. Tudi v društvu tajnik (direktor) pripravlja osnutek programa in finančnega načrta ter koordinira izvajanje programov v prostoru mladinskega centra. Pri delu mu pomaga upravni odbor, ki opravlja naloge skupnega pomena za delovanje mladinskega centra in pripravlja letni program ter predlog zaključnega računa. Upravni odbor mladinskega centra v Laškem ima torej enako funkcijo kot programski svet v mladinskem centru Celje, vendar je le ta, kot vsi organi v društvu, sestavljen le iz članov društva. Medtem ko mora biti za člana programskega sveta zavoda izvoljena le (za posamezne dejavnosti zavoda) usposobljena oseba, je pogoj za izvolitev v upravni odbor le članstvo v društvu in seveda kandidatura na volitvah v upravni odbor (2 leti)⁵. Kljub temu pa zbor društva na predlog tajnika predlaga člane, ki so za delo v upravnem odboru najbolj usposobljeni in seveda pripravljeni prostovoljno delovati v društvu. Glavnino strokovnega dela tako izvaja tajnik, ki je v društvu zaposlen.

Razlika v vodenju obeh mladinskih centrov je v številu zaposlenih oziroma v društvu aktivnih članov, ki so odgovorni za izvajanje programa. Zavod vodita direktor⁶ in programski svet, društvo pa tajnik in upravni odbor. Direktor zavoda le tega predstavlja, medtem ko društvo predstavlja predsednik.

Poleg naštetih organov, ima društvo po zakonu tudi nadzorni odbor in disciplinsko komisijo.

⁴ŠMOCL ima tajnika, ki ga imenuje upravni odbor. Tajnik opravlja svoje naloge profesionalno. Naloge tajnika so vse strokovne, organizacijske, poslovne in administrativne naloge. Skrbi za uresničevanje sklepov, ki jih sprejmejo organi ŠMOCL-a. Pri svojem delu je samostojen in odgovoren upravnemu odboru in predsedniku ŠMOCL-a. (Statut društva ŠMOCL, 2002: 27. člen)

⁵ Volilne predloge lahko poda vsak član društva. Kandidat mora dati pristanek na kandidaturo. Za vsake volitve mora biti predlaganih vsaj toliko kandidatov, kolikor članov ima voljen organ. (17. člen Statuta društva ŠMOCL)

⁶Za direktorja zavoda je lahko imenovan, kdor izpolnjuje pogoje, določene z zakonom in aktom o ustanovitvi oziroma s statutom ali pravili zavoda (Zakon o zavodih, 2000: 33. člen)

Upravljske naloge

Tabela 3.1.2.2.: Primerjava izvajalcev upravljskih nalog

	izvajalec naloge	Mladinski center Celje	Mladinski center Laško
		svet zavoda	zbor društva
1	sprejemanje programa dela razvoja	•	•
2	imenovanje in razreševanje direktorja	•	
3	sprejemanje letnega delovnega načrta	•	•
4	sprejemanje pravil in drugih splošnih aktov, ki jih določa statut zavoda/društva	•	•
5	določanje finančnih načrtov in sprejemanje zaključnih računov	•	•
6	dajanje predlogov in mnenj o posameznih vprašanjih	•	
7	imenovanje in razreševanje organov društva		•

V tabeli 3.1.2.2. je prikazana primerjava upravljskih nalog v obeh mladinski centrih. Od sedmih nalog najvišja organa obeh centrov opravljata štiri enake. Razlika je v nalogi št. 2 »imenovanje in razreševanje direktorja«, ki je naloga sveta zavoda. V društvu, kjer je namesto direktorja tajnik, pa ta del izvaja zbor društva v okviru naloge št. 7 »imenovanje in razreševanje organov društva«. Razlika je tudi pri nalogi št. 6 »dajanje predlogov in mnenj o posameznih vprašanjih«, ki je naloga sveta zavoda, društvo pa je nima posebej opredeljene. Predloge in mnenja v društvu podaja upravni odbor.

Vodstvene naloge

Tabela 3.1.2.3.: Primerjava izvajalcev vodstvenih nalog

	izvajalec naloge	Mladinski center Celje		Mladinski center Laško	
		direktor	programski svet	tajnik	upravni odbor
1	organiziranje, načrtovanje in vodenje dela	.		.	
2	pripravljanje programa dela in razvoja centra	.		.	.
3	pripravljanje predloga letnega delovnega načrta in predloga zaključnega računa	.		.	.
4	določanje sistemizacije delovnih mest	.		.	
5	odločanje o sklepanju delovnih razmerij	.			.
6	koordiniranje programa	.		.	
7	spremljanje javnih razpisov	.		.	.
8	priprava dokumentacije za prijave na razpise	.		.	
9	obravnavanje vprašanj s področja strokovnega dela		.		
10	določanje strokovnih podlag za programe dela in razvoja centra		.		
11	podajanje mnenj in predlogov glede organizacije dela in pogojev za razvoj dejavnosti in predlaganje novih dejavnosti		.		.
12	imenovanje delovnih skupin za opravljanje določenih nalog		.	.	
13	upravljanje s premoženjem				.
14	pripravljanje predlogov aktov	.			.

V tabeli 3.1.2.3. je primerjava vodstvenih nalog v obeh mladinskih centrih. Vodstvene naloge se v izvajanju razlikujejo na različnih mestih. Del teh razlik lahko pripišemo

tudi razlikam v poimenovanju nalog organov, zapisanih v statutu društva in pravilniku zavoda. Razlike so večje tudi zato, ker gre za primerjavo štirih organov izvajanja.

Največja enotnost je pri primerjavi nalog direktorja in tajnika, kar je logično, saj v društvu ŠMOCL dela profesionalni tajnik. Direktor zavoda in tajnik društva v omenjenih primerih opravljata zelo podobne naloge. Razlika v tabeli je le v nalogi št. 5 »odločanje o sklepanju delovnih razmerij«, saj v društvu o tem odloča upravni odbor na predlog tajnika. Na tem mestu moram poudariti, da je v društvu upravni odbor izvršilni organ društva, ki opravlja vse naloge skupnega pomena za društvo ŠMOCL, vendar zaradi specifičnosti društva, ki je mladinski center, vodstvene naloge opravlja tajnik, upravni odbor pa mu pri temu pomaga (na mesečnih sestankih) in sprejema odločitve.

Razlike v izvajanju nalog pa so najbolj izrazite pri primerjavi programskega sveta zavoda z drugimi organi v tabeli. Programski svet obravnava vprašanja in daje predloge s področja strokovnega dela zavoda, društvo strokovnega/posvetovalnega dela/organa nima. Vprašanja, povezana z razvojem in programom dela se rešujejo na sestankih upravnega odbora ali posvetovalnih sestankih za vse člane društva in za zainteresirano javnost, ki jih sklicuje tajnik društva.

Razlika je tudi pri izvajanju naloge št.13 »upravljanje s premoženjem«. V Mladinskem centru Celje s premoženjem upravlja svet zavoda, medtem ko v društvu ŠMOCL le-to sodi med naloge upravnega odbora.

Naslednja razlika je v izvajanju naloge št. 12 »imenovanje delovnih skupin za opravljanje določenih nalog«, katero v zavodu izvaja programski svet, v društvu pa tajnik. Kot je bilo že omenjeno, v društvu ne obstaja programski svet, zato tudi ne more imenovati skupin. Iz istega razloga pride do razlik tudi pri nalogah št. 9 »obravnavanje vprašanj s področja strokovnega dela« in št. 10 »določanje strokovnih podlag za programe dela in razvoja centra«.

Razlike v izvajanju nalog upravljanja in vodenja nastanejo zaradi razlike v sistemu organizacije zavoda in društva.

3.2. Pregled vsebinskega delovanja - primerjava Mladinskega centra Celje in Mladinskega centra v Laškem

Vsebine delovanja mladinskih centrov so primarni cilji teh organizacij. Cilji, oziroma dejavnosti so zapisani že v statutu, tako pri društvu, kot pri zavodu. Grobo gledano imata oba mladinska centra enake cilje oziroma namen in izbor dejavnosti.

Dejavnosti zavoda Mladinski center Celje:

- organiziranje in izvajanje dejavnosti kulturnega značaja, namenjene mladim,
- organiziranje in izvajanje dejavnosti izobraževalnega značaja, namenjene mladim,
- organiziranje in izvajanje dejavnosti informativnega značaja, namenjene mladim,
- organiziranje in izvajanje dejavnosti socialnega značaja, namenjene mladim,
- organiziranje in izvajanje dejavnosti športnega značaja, namenjene mladim,
- sistematično razvijanje mobilnosti mladih in razvijanje ter izvajanje programov mladinskega turizma,
- skrb za razvoj in promocijo mladih in ustvarjalnih skupin in posameznikov.

Dejavnosti mladinskega centra društvo ŠMOCL

Osnovni namen ŠMOCL-a je povezovanje mladih, ki delujejo ljubiteljsko na področju prostočasnih dejavnosti, bogatitev kulturnega življenja s spodbujanjem kulturne ustvarjalnosti mladih, s kulturno vzgojo in izobraževanjem, s posredovanjem in varovanjem kulturnih vrednot ter z organizacijo prireditev:

- ustvarjanje pogojev za delovanje in povezovanjem ljubiteljskih ustvarjalnih in kulturnih dejavnosti mladih, posameznikov in skupin,
- zastopanje interesov mladih v javnosti,
- organiziranje in izvajanje kulturnih prireditev,
- organiziranje in izvajanje kulturno-izobraževalnih, družabnih in drugih programov,
- svetovanje in pomoč mladim ustvarjalcem na področju organizacije in financiranja projektov,
- spodbujanje novih oblik in vsebin kulturnega in drugega snovanja in sodelovanja,
- sodelovanje s sorodnimi organizacijami in društvi Slovencev v zamejstvu in po svetu.

Zaradi primerjave sem dejavnosti razdelila v naslednje sklope:

- kulturne dejavnosti,
- izobraževalne dejavnosti,
- informacijske dejavnosti,
- socialne dejavnosti,
- športne dejavnosti,
- programi mladinskega turizma in mobilnosti mladih,
- klubska dejavnosti,
- skrb za razvoj in promocijo mladih in ustvarjalnih skupin in posameznikov.

Kulturne dejavnosti predstavljajo organiziranje in izvajanje dejavnosti kulturnega značaja, namenjene mladim. V to kategorijo sodijo: produkcija in koprodukcija ter organizacija koncertov, gledaliških in filmskih predstav, razstav, festivalov, literarnih večerov....

Izobraževalne dejavnosti predstavljajo organizacijo in izvajanje dejavnosti izobraževalnega značaja, namenjene mladim. V to kategorijo uvrščamo jezikovne in druge izobraževalne tečaje ter predavanja in okrogle mize.

Informacijske dejavnosti so v prvi vrsti dejavnosti zbiranja in posredovanja informacij, pomembnih in zanimivih mladim. V to kategorijo sodi sodelovanje z drugimi mladinskimi centri in organizacijami, povezanimi z mladino in mladinskim delom.

Socialne dejavnosti so tesno povezane z zgoraj omenjenimi kategorijami. Sem lahko uvrstimo možnosti brezplačnega izobraževanja, predstavitve novih poklicev in podobnih programov, ki posameznikom (predvsem brezposelni mladini) omogočajo pridobivanje novih znanj in vedenj, oblike neformalnega druženja, delavnice, okrogle mize in predavanja, na katerih imajo mladi možnost odkrito in brez strahu spregovoriti o raznih problemih, si izmenjati mnenja in izvedeti odgovore in morda celo rešitve. Informativna točka, kjer lahko mladi izvedo najrazličnejše informacije in se povežejo z raznimi ustanovami, ki strokovno pokrivajo različne segmente družbeno-socialne problematike in mladinske delavnice (Kregar, 2000).

Športne dejavnosti so zaradi narave mladinskih centrov omejene na predstavitve športov, neposredne kontakte z izvajalci in klubi, športne tečaje, športne delavnice, turnirje, prenos, organizacija obiska posameznih športnih prireditev in sodelovanje s športnimi klubi in društvi.

Programi mladinskega turizma in mobilnost mladih predstavljajo organiziranje izletov, obiskov koncertov, kulturnih in drugih prireditev, posredovanje informacij o možnostih mladim ugodnega in cenovno sprejemljivega turističnega izbora in koordinacijo ter izvajanje mednarodnih aktivnosti.

Klubska dejavnost je tisti del vsebin, ki ga je najtežje opisati, kakor tudi določiti njegovo učinkovitost. Klubska dejavnost predstavlja mladinski center kot stičišče mladih - prostor druženja. Govorimo torej o dejavnosti, ki skrbi za dobro počutje obiskovalcev in omogoča mladim, da se družijo v prostoru, ki je namenjen njim in ki mlade spodbuja, da tudi sami prostor oblikujejo. V to kategorijo lahko uvrstimo tudi promocijo mladinskega centra.

Skrb za razvoj in promocijo mladih in ustvarjalnih skupin in posameznikov je dejavnost, ki mladim omogoča začetek določene aktivnosti. Mladinski centri so tudi »inkubatorji« glasbenih, gledaliških in drugih skupin, saj le tem nudi prostor za vaje in prve nastope. Razsežnost te dejavnosti je seveda omejena predvsem s prostorom.

3.2.1. Kulturne dejavnosti

Kulturne dejavnosti so v mladinskih centrih zelo obiskane aktivnosti. Sicer mladinski centri tudi v krajih, kjer je več ustanov, ki skrbijo za kulturno dogajanje, le te organizirajo, le da so bolj primerne oziroma privlačne za mlajšo publiko. To velja tudi za Mladinski center Celje in mladinski center ŠMOCL Laško.

Tabela 3.2.1.1.: Primerjava kulturnih dejavnosti (število) v Mladinskem centru Celje in Mladinskem centru ŠMOCL Laško za leto 2004

		Mladinski center Celje	ŠMOCL laško
1	koncerti	20	20
2	gledališke predstave	6	4
3	plesne predstave	4	1
4	filmske predstave	10	91
5	razstave	2	-
6	festivali	-	1
7	literarni večeri	1	-
8	druge prireditve	-	2
	skupno število prireditev	43	119

V tabeli 3.2.1.1. je prikazano število kulturnih prireditev v obeh mladinskih centrih v letu 2004. Po številu najbolj izstopajo koncerti (20 v vsakem mladinskem centru) in filmske predstave (10 v Celju in 91 v Laškem), takoj za njimi so gledališke predstave (6 v Celju in 4 v Laškem) in plesne predstave (4 v Celju in 1 v Laškem). Pod številko 8 »druge prireditve« sodita v Mladinskem centru Laško prihod dedka Mraza in Pustno rajanje za otroke, katera ŠMOCL od ustanovitve dalje organizira skupaj z Vrtcem Laško. Pod številko 6 »festivali« sodi »Kres«, ki ga ŠMOCL organizira vsako leto (sicer pa je prireditev stara že 11 let). Velika razlika v skupnem številu prireditev v letu 2004 nastane zaradi filmskih predstav, ki potekajo v Mladinskem centru ŠMOCL Laško dvakrat tedensko.

3.2.2. Izobraževalne dejavnosti

Izobraževalne dejavnosti v mladinskih centrih so razširjene na organiziranje tečajev in delavnic ter drugih izobraževalnih dejavnosti, ki so vezane na potrebe mladih in njihovo osveščanje.

Tabela 3.2.2.1.: Primerjava izobraževalnih aktivnosti v Mladinskem centru Celje in Mladinskem centru ŠMOCL Laško za leto 2004

		Mladinski center Celje	ŠMOCL Laško
1	ustvarjalne delavnice	100	46
2	jezikovni tečaji	12	1
3	predavanja	4	9
4	okrogle mize	4	-
5	računalniški tečaji	3	-
6	glasbene delavnice	2	-
7	literarni tečaji	1	-
8	filmski tečaji	1	-
9	seminarji	-	3
	skupno število aktivnosti	127	56

V tabeli 3.2.2.1. je prikazano število izobraževalnih dejavnosti v Mladinskem centru Celje in mladinskem centru ŠMOCL Laško v letu 2004. Največ v obeh centrih je bilo ustvarjalnih delavnic (100 v Celju in 46 v Laškem). Ustvarjalne delavnice v obeh centrih potekajo tedensko, v Celju so bile med počitnicami vsak dan. Za njimi so po številu jezikovni tečaji, ki jih je v Celju (12) bistveno več, kot v Laškem (1). Predavanj pa je bilo v Laškem več (9), kot v Celju (4). Okrogle mize (4), računalniške tečaje (3), glasbene delavnice (2), literarne (1) in filmske tečaje (1) so v letu 2004 organizirali le v Celju, seminarje (3) pa le v Laškem. V skupnem številu aktivnosti Mladinski center Celje (127) močno presega mladinski center ŠMOCL Laško (56).

3.2.3. Informacijske dejavnosti - primerjava

Informacijske dejavnosti so vse dejavnosti, povezane z informiranjem - izmenjavo in posredovanjem informacij v obeh mladinskih centrih. Rezultati te dejavnosti se kažejo v sodelovanju z drugimi mladinskimi centri in organizacijami, kot vpliv na izbiro prostočasnih aktivnosti mladih, ki prihajajo v mladinski center in v izkoriščanju načinov obveščanja.

Tabela 3.2.3.1.: .: Primerjava informacijskih aktivnosti v Mladinskem centru Celje in Mladinskem centru ŠMOCL Laško za leto 2004

		Mladinski center Celje	ŠMOCL Laško
1	izmenjava podatkov z drugimi mladinskimi centri preko oglasne deske (število mladinskih centrov)	2	7
2	posredovanje informacij z drugimi organizacijami (število organizacij)	8	6
3	aktivnosti, izvedene v sodelovanju z drugimi mladinskimi centri in organizacijami (število aktivnosti)	5	2
4	načini (viri) obveščanja (plakati, e-mail, telefonsko...)	7	9

V tabeli 3.2.3.1. je pod številko 1 »izmenjava podatkov z drugimi mladinskimi centri preko oglasne deske« prikazano število mladinskih centrov in drugih organizacij, s katerimi si mladinska centra, ki ju primerjam, izmenjavata plakate in druga sporočila in vabila. V ŠMOCL-u so v to število (7) všteti mladinski centri v okolici, isto velja za Mladinski center Celje, le da je to število manjše (2). Ostala obvestila pa v Laškem obesijo na oglasno desko, kadar le-ta vabijo na kvalitetno prireditve. Pod številko 2 »posredovanje informacij z drugimi organizacijami« je prikazano število organizacij, ki zaradi narave svoje dela sodijo med organizacije, pomembne/zanimive za mlade (Center za socialno delo, študentski servisi in klubi, izobraževalni centri...) kljub temu, da niso mladinski centri. V Celju je to število (8) organizacij večje, kot v Laškem (6). Pod številko 3 »aktivnosti, izvedene v sodelovanju z drugimi mladinskimi centri in organizacijami« je število zopet večje v Celju (5), kot v Laškem (2). V ta del sodijo skupne akcije mladinskih centrov, nekatere so izvedene tudi v okviru mednarodnih akcij Evropske skupnosti. Leta 2004 je bil tudi prvič sestavljen ŠLIC - svet vodstvenih delavcev mladinskih centrov Šentjurja, Celja in Laškega. Pod številko 4 »načini (viri) obveščanja« je predstavljeno število različnih načinov obveščanja in reklamiranja, ki jih uporabljata oba mladinska centra in predstavlja tudi agilnost in prilagodljivost mladinskih centrov na nove možnosti izražanja.

V ŠMOCL-u člane obveščajo preko elektronske pošte in od leta 2004 tudi preko SMS-ov, center ima tudi svojo spletno stran, ki jo redno obnavlja, obveščajo tudi preko plakatov, letakov in časopisov, občasno (ob večjih prireditvah) tudi preko teleteksta in radia, preko reklame v kinodvoranah (Planet Tuš). Mladinski center Celje razen SMS-ov in reklam v kinodvorani, uporablja iste načine (7).

3.2.4. Socialne dejavnosti

Mladinski centri so organizacije, katerih namen je mladim tudi pomagati. Socialne dejavnosti v mladinskem centru predstavljajo aktivnosti, namenjene predvsem brezposelnim, mladim s težavami v šoli in socialno ogroženim.

Tabela 3.2.4.1.: Primerjava socialnih aktivnosti v Mladinskem centru Celje in Mladinskem centru ŠMOCL Laško za leto 2004

		Mladinski center Celje	ŠMOCL Laško
1	Mladinske delavnice	13	1
2	učna pomoč	-	1
3	brezplačni tečaji	5	1

V tabeli 3.2.4.1. je pod številko 1 » Mladinske delavnice« predstavljeno število Mladinskih delavnic, ki jih mladinski center izvaja. Program Mladinskih delavnic je program preventivnega dela, ki ga neposredno izvajajo posebej zato usposobljeni inštruktorji, večinoma študenti ali mlajše brezposelne osebe, ki opravijo seminar usposabljanja, po programu Društva za preventivno delo. ŠMOCL vodi 1 delavnico na Osnovni šoli Anton Aškerc v Rimskih Toplicah, Mladinski center Celje pa 13 delavnic. Pod številko 2 »učna pomoč« je predstavljeno število skupin učne pomoči, ki se izvajajo v mladinskem centru. V ŠMOCL-u deluje 1 skupina. V Mladinskem centru Celje so leta 2004 organizirali 5 brezplačnih tečajev (neformalno izobraževanje), v ŠMOCL-u le enega.

3.2.5. Športne dejavnosti - primerjava

Športne dejavnosti so v mladinskih centrih omejene s prostorskimi možnostmi. Večino le teh organizirajo športna društva, kljub temu pa tudi v mladinskih centrih obstajajo športne skupine in druge, s športom povezane aktivnosti.

Tabela 3.2.5.1.: Primerjava športnih aktivnosti v Mladinskem centru Celje in Mladinskem centru ŠMOCL Laško za leto 2004

	Mladinski center Celje	ŠMOCL Laško
turnirji	2	-
prenosi	-	1
skupne akcije z drugimi klubi	1	1
skupno število aktivnosti	3	2

Tabela 3.2.5.1. prikazuje športne dejavnosti v obeh mladinskih centrih v letu 2004. Dejavnosti so razdeljene le na turnirje, ki so potekali le v Celju (2), prenose, ki je bil le v Laškem (1) in na skupne akcije z drugimi klubi - prijateljska tekma, ki je potekala le v Celju (1). Očitno je šport na repu aktivnosti obeh mladinskih centrov.

3.2.6. Programi mladinskega turizma in mobilnosti mladih

Programi mladinskega turizma in mobilnosti mladih imajo, kot pove že ime, dve komponenti. Prva je omejena na organiziranje (cenovno ugodnih) izletov, druga pa predstavlja mednarodne aktivnosti - mladinske izmenjave in druge mednarodne projekte, ki so se po Sloveniji razmahnili s pomočjo sredstev Evropske skupnosti.

Tabela 3.2.6.1.: Primerjava aktivnosti mladinskega turizma in mobilnosti mladih v Mladinskem centru Celje in Mladinskem centru ŠMOCL Laško za leto 2004

	Mladinski center Celje	ŠMOCL Laško
organizirani izleti	-	1
mladinske izmenjave	3	2
drugi mednarodni projekti	-	1

V tabeli 3.2.6.1. lahko vidimo število organiziranih izletov. V Laškem so v letu 2004 organizirali en (1) izlet, v Celju nobenega. Mladinskih izmenjav je bilo v Celju več (3), kot v Laškem (2). »drugi mednarodni projekt« v Laškem je projekt Evropske prostovoljne službe, kjer trenutno gostijo eno prostovoljko.

3.2.7. Klubska dejavnost - primerjava

Že v uvodu sem zapisala, da je klubska dejavnost tisti del aktivnosti, ki jo je najtežje opisati in primerjati. Tu lahko govorimo le o odpiralnem času ter o aktivnostih, ki so bile izvedene v sodelovanju z mladimi, ki zahajajo v mladinski center. Seveda mora biti mladinski center kot prostor za druženje temu primerno tudi opremljen.

Tabela 3.2.7.1.: Primerjava klubskih dejavnosti v Mladinskem centru Celje in Mladinskem centru ŠMOCL Laško za leto 2004

	Mladinski center Celje	ŠMOCL Laško
število ur na teden, ko je mladinski center odprt	75	65
obnovitvena dela, kjer so sodelovali tudi mladi	4	1
površine, namenjene klubski dejavnosti (v m ²)	125	235
število družabnih iger	7	12
računalniki z dostopom do spletnih strani	5	2
število časopisov, namenjenih skupni rabi	-	5
Možnost nakupa pijače (da/ne)	da	da

Tabela 3.2.7.1. prikazuje elemente, pomembne za klubske dejavnosti centra. Prvi element je število ur na teden, ko je mladinski center odprt - dostopen. Mladinski center Celje (75) je odprt ravno 10 ur več kot ŠMOCL (65). Tudi število obnovitvenih del (dekoriranja), v katere so zaposleni vključili mlade obiskovalce, je v Celju (4) večje, kot v Laškem (1). Površina v m², namenjena klubski dejavnosti, je površina centra brez pisarn(e). Mladinski center Celje razpolaga s 125 m² velikim prostorom, ŠMOCL pa s 235 m² površine. Družabnih iger (šah, monopoli, enka, človek ne jezi se...) ima več ŠMOCL (12), vendar sem sodijo tudi fliper, namizni tenis in namizni nogomet. Mladinski center Celje ima 7 različnih družabnih iger, katere lahko obiskovalci uporabljajo. Število računalnikov s (prostim) dostopom do spletnih strani (spletna kavarna) je v Celju (5) večje, kot v Laškem (2). S tem številom je povezano tudi število dnevnih obiskovalcev, saj sodi prebiranje spletnih strani med najpogostejše

prostočasne aktivnosti mladih (Cestnik, 2005). Časopise, namenjene skupni rabi, ima le ŠMOCL (5). Oba centra imata tudi možnost nakupa pijače na avtomatih, bar se v obeh odpre le ob večjih prireditvah.

3.2.8. Skrb za razvoj in promocijo mladih in ustvarjalnih skupin ter posameznikov

Skrb za razvoj in promocijo mladih in ustvarjalnih skupin in posameznikov je ena izmed nalog vseh mladinskih centrov. Mladinski centri so namreč za mnoge edini možni prostor, kjer lahko svoje ideje izrazijo, prikažejo in vadijo.

Tabela 3.2.8.1.: Primerjava aktivnosti za razvoj in promocijo mladih in ustvarjalnih skupin v Mladinskem centru Celje in Mladinskem centru ŠMOCL Laško za leto 2004

	Mladinski center Celje	ŠMOCL Laško
skupine, ki delujejo - vadijo v mladinskem centru	9	2
projekti, izvedeni na pobudo mladih	10	-

V tabeli 3.2.8.1. je prikazano število skupin (plesne, glasbene, folklorne in gledališke), ki vadijo - delujejo v mladinskem centru. V Celju vadi devet (9) skupin, v Laškem le dve (glasbeni). Projekti, ki so bili izvedeni na pobudo mladih, so potekali le v Celju (10).

3.3. Pregled upravljanja s finančnimi in materialnimi sredstvi - Primerjava Mladinskega centra Celje in mladinskega centra v Laškem

Viri financiranja omogočajo obstoj in delovanje vseh organizacij, katerih temeljna dejavnost ni usmerjena v ustvarjanje dobička. Mladinski center je neprofitna organizacija. Oba mladinska centra, katera primerjam, prejemata denar in druge prispevke iz različnih virov. Možnosti pridobivanja sredstev so zapisane v statutu društva, oziroma v pravilniku zavoda.

V prvem delu opisujem vire financiranja obeh centrov, v drugem pa razporejanje finančnih sredstev ter primerjavo med obema centroma.

3.3.1. Viri financiranja

Mladinske centre podpirajo v največji lokalne skupnosti - občine, v katerih centri delujejo in država. Velik del sredstev mladinski centri zberejo tudi preko razpisov ministrstev in drugih organizacij, manjši del pa preko sponzorjev in sredstev, pridobljenih iz lastne dejavnosti.

Tabela 3.3.1.1.: Primerjava virov financiranja Mladinskega centra Celje in mladinskega centra ŠMOCL Laško za leto 2004 (prispevki v slovenskih tolarjih)

	Mladinski center Celje	ŠMOCL Laško
Mestna Občina Celje	13.000.000	-
Klub študentov celjske regije	-	-
Občina Laško	-	6.520.000
Ministrstvo za kulturo	100.000	-
Ministrstvo za šolstvo in šport - Urad za mladino	3.500.000	1.552.000
Javni sklad za ljubiteljsko kulturo	300.000	150.000
Mladina Movit	200.000	5.591.000
sredstva, pridobljena s strani sponzorjev in donatorjev	4.000.000	98.000
sredstva pridobljena iz dejavnosti (prodaja lastnih publikacij, zaračunavanje storitev delavnic, vstopnine, članarine..)	1.000.000	2.590.000
SKUPAJ	22.100.000	16.501.000

Tabela 3.3.1.1. prikazuje vire financiranja v obeh mladinskih centrih. Največji del sredstev prispevata Občina Laško (6.520.000 Sit) za ŠMOCL in Mestna občina Celje (13.000.000 Sit) za Mladinski center Celje. Za Mladinski center Celje bi moral, kot soustanovitelj zavoda, prispevati tudi Klub študentov celjske regije, vendar ta obveznosti ne izpolnjuje. Trenutno v Celju potekajo priprave na ustanovitev Zavoda Mladinski center Celje, kjer bo ustanoviteljica le Mestna občina Celje.

Sredstva ministrstva za kulturo (400.000 Sit) je v letu 2004 dobil le Mladinski center Celje. Iz Urada za mladino sta sredstva pridobila oba mladinska centra - celjski (3.500.000 Sit) bistveno več kot laški (1.552.000 Sit). Enkrat več je mladinski center Celje (300.000 Sit) pridobil tudi od Javnega sklada za ljubiteljsko kulturo. ŠMOCL Laško je iz tega naslova pridobil 150.000 Sit. Sredstva Evropske skupnosti sta preko

Nacionalne agencije Mladina pridobila oba mladinska centra. Mladinski center Celje je za mladinske izmenjave pridobil 200.000 Sit, ŠMOCL Laško pa 5.591.000 Sit. Denar so v Laškem dobili za izvedbo mladinskih izmenjav in za prostovoljko. Velika razlika obstaja tudi pri količini sredstev, pridobljenih s strani sponzorjev in donatorjev. Mladinski center Celje je v letu 2004 pridobil 4.000.000 Sit, ŠMOCL Laško pa le 98.000 Sit. Drugačna pa je slika pri sredstvih, pridobljenih iz dejavnosti. Mladinski center Celje je v letu 2004 zaslužil 1.000.000 Sit, ŠMOCL Laško pa kar 2.590.000 Sit. Razlika v »teži« pa je dobro vidna tudi, ko pogledamo skupno vsoto za leto 2004; Mladinski center Celje je v tem letu razpolagal z 22.100.000 Sit, ŠMOCL pa s 16.502.000 Sit.

3.3.2. Poraba sredstev

Porabo sredstev sem razdelila tako kot se delijo v finančnih poročilih obeh centrov. Poraba je razdeljena na dva sklopa: na stalne (materialne stroške) in funkcionalne stroške posameznih dejavnosti. Podrobnosti so združene v večje sklope.

Tabela 3.3.2.1. : Primerjava porabe finančnih sredstev v Mladinskem centru Celje in mladinskem centru ŠMOCL Laško v letu 2004 (v slovenskih tolarjih)

		Mladinski center Celje	ŠMOCL Laško
a	stalni (materialni) stroški centra		
	najemnina	-	10.000
	stroški vzdrževanja	1.512.000	1.296.000
	redno zaposleni (OD, hon.)	9.942.000	3.061.000
	splošni stroški »pisarne«	800.000	1.012.000
	drobni material	279.000	40.000
	drugi stroški (zaposleni - program Javna dela, zaposleni študentski servis potni stroški, nakup opreme, storitve...)	3.576.000	2.223.000
	SKUPAJ	16.109.000	7.642.000
b	funkcionalni stroški posameznih dejavnosti/programov		
	izobraževanje	688.000	525.000
	kultura in umetnost	3.055.000	1.627.000
	drugo (socialne dejavnosti, šport, informiranje, mednarodno sodelovanje, varovanje...)	1.672.000	5.707.000
	SKUPAJ	5.415.000	7.859.000
	SKUPAJ VSI STROŠKI (a in b)	21.524.000	15.501.000

V tabeli 3.3.2.1. so v prvem delu »materialni stroški« združeni najemnina, stroški vzdrževanja, redno zaposleni (osebni dohodki in honorarji), splošni stroški pisarne in drobni material. Najemnina je v obeh centrih zanemarljiva - Mladinski center Celje je nima, ŠMOCL Laško pa plača simbolično vsoto 10.000 Sit na leto. Stroški vzdrževanja so približno enaki za oba mladinska centra. V Celju so ti stroški (1.512.000 Sit) le

malce višji od stroškov v laškem mladinskem centru (1.296.000 Sit). Večja je razlika pri stroških za plače zaposlenih, saj ima celjski mladinski center več zaposlenih, zato v Mladinskem centru Celje porabijo za plače (9.942.000 Sit) približno trikrat več, kot v laškem mladinskem centru (3.061.000 Sit). Večja je razlika pri »stroških pisarne«, ki v Celju znašajo 800.000 Sit, v Laškem pa kar 1.012.000 Sit in pri »drobnem materialu«, ki znaša v Celju 279.000 Sit, v Laškem pa 40.000 Sit. Razlike nastanejo odvisno od načina vpisa stroškov v tabelo, ki se razlikuje od centra do centra. »drugi stroški«, v katere so vključeni zaposleni preko javnih del in preko študentskega servisa, potni stroški in nakupi, znašajo v celjskem mladinskem centru 3.576.000 Sit, v Laškem pa 2.223.000 Sit.

V drugem delu »funkcionalni stroški« so razlike sledeče: v Mladinskem centru Celje so v letu 2004 porabili za program izobraževanja 688.000 Sit, v ŠMOCL-u pa 525.000 Sit. Razlika na tem področju ni velika. Skoraj enkrat več so v Celju porabili za kulturne aktivnosti (3.055.000 Sit), v Laškem le 1.627.000 Sit. Za druge dejavnosti (socialne, športne, informacijske, mednarodne...) so v Celju porabili 1.672.000 Sit, v Laškem pa le 5.707.000 Sit. Razlika v porabi je tu največja. Nastane zaradi izvajanja programov evropske prostovoljne službe in mednarodnih izmenjav. Vidna je tudi razlika v skupnem znesku porabe sredstev, ki je jasno, sorazmerna s količino prihodkov. V Celjskem mladinskem centru so v letu 2004 porabili 21.524.000 Sit, v Laškem ŠMOCL-u pa 15.501.000 Sit.

3.4. Pregled strukture delavcev - primerjava Mladinskega centra Celje in mladinskega centra v Laškem

Struktura zaposlenih vsake organizacije je odvisna od velikosti in zmogljivosti le-te. Med organizacijami, katerih cilj je ustvarjanje dobička in neprofitnimi organizacijami, kot so mladinski centri, so možnosti za zaposlovanje različne. V primeru zavoda Mladinski center Celje je kadrovanje odvisno od sveta zavoda, oziroma ustanoviteljev, ki zavod financirajo, v primeru mladinskega centra društvo ŠMOCL pa od Občine Laško, ki društvo (60 % vseh sredstev) financira.

V obeh mladinskih centrih sta redno zaposlena direktor, oziroma v društvu tajnik. Mladinski centri v veliki meri izkoriščajo program javnih del, programi Mladina - Movit pa jim omogočajo pridobivanje sredstev za prostovoljce v okviru programa Evropska prostovoljna služba. Del aktivnosti je v obeh mladinskih centrih opravljena s pomočjo zunanjih sodelavcev, ki so plačani preko avtorskih pogodb in preko študentskega servisa.

Tabela 3.4.1.: Število zaposlenih, prostovoljcev in zunanjih sodelavcev v Mladinskem centru Celje in mladinskem centru društvo ŠMOCL Laško v letu 2004

		Mladinski center Celje	ŠMOCL Laško
1	redno zaposleni	1	1
2	zaposleni preko javnih del	3	2
3	prostovoljci iz programa EVS*	0	1
4	drugi prostovoljci	7	-
5	zunanjí sodelavci, plačani preko avtorskih pogodb	2	1
5	zunanjí sodelavci, plačani preko študentskega servisa	7	2
	skupno število vseh, ki delajo v mladinskem centru	20	7

Tabela 3.4.1. prikazuje število zaposlenih, prostovoljcev in zunanjih sodelavcev v obeh mladinskih centrih v letu 2004, iz katere je razvidno, da imata oba mladinska centra le po eno redno zaposleno osebo. To sta direktor in v društvu tajnik. Zaposleni preko javnih del so v celjskem mladinskem centru trije, v laškem samo dva. Večja razlika je pri prostovoljcih - v ŠMOCL-u dela ena prostovoljka preko programa EVS, v Celju nobeden. Drugih prostovoljcev pa je v Celju 7, medtem ko v Laškem ni nikogar. Vendar moram tu pripomniti, da tudi v ŠMOCL-u sodelujejo prostovoljci, vendar ne stalno, ampak so zbrani ad hoc - ob večjih prireditvah, kjer pomagajo le za hrano, pijačo in prost vstop na prireditve. Tudi zunanjih sodelavcev je v

* EVS -Projekt Evropske prostovoljne službe (European Voluntary service - EVS) omogoča mladi osebi, da postane prostovoljec v drugi državi za omejeno časovno obdobje od šestih do dvanajstih mesecev. Program MLADINA je program Evropske skupnosti (s spletne strani Nacionalne agencije programa Mladidina:2004).

Celjskem mladinskem centru bistveno več - dve osebi delata preko avtorskih pogodb in sedem preko študentskega servisa, v ŠMOCL -u pa preko avtorske pogodbe le ena oseba in dve osebi preko študentskega servisa. Skupno število delavcev se torej bistveno razlikuje med centroma. V Celjskem mladinskem centru dela 20, v ŠMOCL-u pa le 7 oseb.

4. Zaključek : Zavod ali društvo?

V primerjavah, ki sem jih naredila, sem ugotovila sledeče:

Struktura upravljanja se v obeh centrih razlikuje, razlike pa izhajajo iz statuta obeh organizacij. Oba centra vodita direktor, oziroma v društvu tajnik, ki odgovarjata najvišjima organoma - svetu zavoda in zboru društva. Svet ima sedem predstavnikov, v katerega so vključeni tudi predstavniki ustanoviteljev, zbor pa sestavljajo vsi člani društva. Poleg tega ima zavod svetovalni organ, ki ga društvo nima. Društvo pa ima več drugih organov, ki sodelujejo pri vodenju. Društvo ima tudi predsednika.

V vsebinskem delovanju se oba centra ne razlikujeta bistveno, saj njuno delovanje izhaja iz istega cilja. Oba centra tudi na enak način delita področja delovanja. Razlika je le v obsegu delovanja - v številu prireditvev in drugih aktivnosti, ki jih organizirata.

Viri financiranja in obseg finančnih sredstev, ki jih centra pridobivata, pomeni veliko razliko v delovanju, saj le ta vpliva na že omenjeno vsebinsko delovanje, kakor tudi na število delavcev in možnost investicij. Na prvi pogled razlika v prihodkih ni velika (5.990.000 Sit), vendar je ŠMOCL v letu 2004 pridobil 5.591.000 za projekte mladinskih izmenjav in prostovoljko. To so namenska sredstva, ki direktno ne vplivajo na druge aktivnosti v mladinskem centru. Za večino sredstev obeh centrov prispevata Mestna občina Celje in Občina Laško, pridobivanje sredstev iz drugih virov pa je odvisno od vodstva centra in že obstoječe infrastrukture. Mladinski center Celje ima tu prednost kot regijski center, kljub temu, da se mladinski centri pojavljajo tudi v manjših krajih, ki gravitirajo proti Celju. V letu 2005 pa se v Celju pripravlja ustanovitev novega Javnega zavoda Mladinski center Celje, kjer bo edina ustanoviteljica Mestna občina Celje, kar naj bi odpravilo trenutno finančno zmedo, ki je nastala pri neizpolnjevanju obveznosti Kluba študentov celjske regije, ki je bil eden od ustanoviteljev Mladinskega centra Celje. Primerjava pridobljenih finančnih sredstev na število prebivalcev v posamezni občini pokaže drugačno sliko: V Celju je sredstev, namenjenih za mladinski center 460 tolarjev na prebivalca, v Laškem pa kar 741 tolarjev na prebivalca, vendar je ta slika zgolj informativna, saj določen del stroškov v obeh mladinskih centrih stalen, ne glede na število prebivalcev, oziroma obiskovalcev. V Mladinskem centru Celje predstavljajo stalni stroški 71 % vseh stroškov, v ŠMOCL-u pa le 49 %. ŠMOCL ima torej manj pridobljenih sredstev, na račun manjše stalne porabe več porabi za programe, vendar manj za delavce.

Zadnja hipoteza je bila, da ima zavod večje število zaposlenih, kot društvo. V zadnji tabeli 3.4.1. je lepo vidna razlika v številu delavcev v obeh mladinskih centrih. Celjski mladinski center je kot zavod uspel pridobiti več sredstev za zaposlene (prej omenjeni stalni stroški vključujejo tudi osebne dohodke in honorarje) in ima v vseh kategorijah delavcev (razen pri prostovoljcih iz programa EVS) bistveno več zaposlenih.

Zavod in društvo imata kljub raznolikim pojavnim oblikam kar nekaj skupnih lastnosti. Pa vendar se njuna bistvena razlika kaže v sami ustanovitvi.

Društvo lahko ustanovi skupina državljanov, da bi lažje in bolj organizirano opravljala svoje zasebne interese. O načinu financiranja se člani odločajo sami, na podlagi Zakona o društvih. Društva, kot so na primer ribiško, lovsko, planinsko itd. se običajno financirajo iz članarin in sponzorskih sredstev, folklorna, plesna, pevska in druga umetniška društva pa tudi z denarjem iz nastopov. Društva lahko pridobijo tudi sredstva občin, lokalnih skupnosti, ministrstev, Javnega sklada za ljubiteljsko kulturo in drugih za dosežke ali določene projekte. Poseben status pa imajo tudi društva, ki delujejo v javnem interesu.

Zavode lahko ustanovijo domače in tuje fizične in pravne osebe, če ni za posamezne dejavnosti ali za posamezne vrste zavodov z zakonom drugače določeno (Zakon o zavodih, 2000: 2. člen), Javne zavode pa ustanovijo republika, občine, mesto in druge z zakonom pooblašene javne pravne osebe (Zakon o zavodih, 2000: 3. člen). Razlika med delovanjem društva in zavoda je v prvi vrsti ta, da morajo biti za začetek delovanja zavoda zagotovljena sredstva in drugi, z zakonom določeni pogoji (Zakon o zavodih, 2000: 7. člen). Zavod tako deluje kot delovna organizacija, z razdeljeno organizacijo dela, z jasno določenimi cilji in področji delovanja in z zaposlenimi. V društvih pa običajno ni zaposlenih, delo se opravlja prostovoljno, izstopajo le honorarji za računovodjo in zunanje sodelavce.

Društva in zavodi predstavljajo široko paleto dejavnosti po vsej Sloveniji. Med njimi obstajajo velike razlike. Zavod Mladinski center Celje in društvo mladinski center ŠMOCL Laško sta le dva primera različnih organizacij istih ciljev.

Kljub temu, da je zavod kot mladinski center večja in močnejša organizacija kot društvo, je lahko tudi slednje ob podpori lokalne skupnosti, kljub manjšim sredstvom, uspešno. Vsi mladinski centri pa v prvi vrsti potrebujejo ljudi, ki jim je delo v mladinskem centru veselje in ne le služba.

5. Seznam tabel

Tabela 2.2.: Tipologija neprofitnih organizacij	10
Tabela 3.1.2.1.: Primerjava organov vodenja in upravljanja v Mladinskem centru Celje in ŠMOCL-u Laško.....	28
Tabela 3.1.2.2.: Primerjava izvajalcev upravljalskih nalog.....	30
Tabela 3.1.2.3.: Primerjava izvajalcev vodstvenih nalog	31
Tabela 3.2.1.1.: Primerjava kulturnih dejavnosti (število) v Mladinskem centru Celje in Mladinskem centru ŠMOCL Laško za leto 2004.....	35
Tabela 3.2.2.1.: .: Primerjava izobraževalnih aktivnosti v Mladinskem centru Celje in Mladinskem centru ŠMOCL Laško za leto 2004.....	36
Tabela 3.2.3.1.: .: Primerjava informacijskih aktivnosti v Mladinskem centru Celje in Mladinskem centru ŠMOCL Laško za leto 2004.....	37
Tabela 3.2.4.1.: .: Primerjava socialnih aktivnosti v Mladinskem centru Celje in Mladinskem centru ŠMOCL Laško za leto 2004.....	38
Tabela 3.2.5.1.: .: Primerjava športnih aktivnosti v Mladinskem centru Celje in Mladinskem centru ŠMOCL Laško za leto 2004.....	39
Tabela 3.2.6.1.: .: Primerjava aktivnosti mladinskega turizma in mobilnosti mladih v Mladinskem centru Celje in Mladinskem centru ŠMOCL Laško za leto 2004.....	40
Tabela 3.2.7.1.: .: Primerjava klubskih dejavnosti v Mladinskem centru Celje in Mladinskem centru ŠMOCL Laško za leto 2004.....	41
Tabela 3.2.8.1.: .: Primerjava aktivnosti za razvoj in promocijo mladih in ustvarjalnih skupin v Mladinskem centru Celje in Mladinskem centru ŠMOCL Laško za leto 2004	42
Tabela 3.3.1.1.: Primerjava virov financiranja Mladinskega centra Celje in mladinskega centra ŠMOCL Laško za leto 2004 (prispevki v slovenskih tolarjih)	44
Tabela 3.3.2.1. : Primerjava porabe finančnih sredstev v Mladinskem centru Celje in mladinskem centru ŠMOCL Laško v letu 2004 (v slovenskih tolarjih)	46
Tabela 3.4.1.: Število zaposlenih, prostovoljcev in zunanjih sodelavcev v Mladinskem centru Celje in mladinskem centru društvo ŠMOCL Laško v leto 2004	48

6. Viri in literatura

Viri:

1. (1995) Slovar Slovenskega Knjižnega jezika - prvi ponatis. Slovenska Akademija znanosti in umetnosti, Državna Založba Slovenije, Ljubljana
2. (1995) Zakon o društvih. Uradni list Republike Slovenije, št.: 60-2789/95, Ljubljana
3. (1999) Pravilnik zavoda Mladinski center Celje. Uradni list Republike Slovenije, št.: 20/98
4. (2000) Zakon o zavodih. Uradni list Republike Slovenije, št.: 36-1687/00, Ljubljana
5. (1998) Leksikon Cankarjeve založbe. Dopolnjena 3. izdaja, Cankarjeva založba, Ljubljana
6. (2002) Statut društva Študentski, mladinski in otroški center Laško. Arhiv društva ŠMOCL

Literatura:

1. Baš, B. (2004): Vloga mladinskih organizacij pri spodbujanju strpnosti. Diplomsko delo. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana
2. Cestnik, A. (2005): Končno poročilo o sofinanciranju dejavnosti mladinskega centra ŠMOCL Laško za leto 2004, Laško
3. Čandek, S. (2004): Analiza možnosti za sofinanciranje zasebnih neprofitno - volonterskih organizacij na področju socialnega varstva v Sloveniji. Magistrsko delo. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana
4. Čopič, V. (1997): Razdržavljanje javnega sektorja z namenom razvoja civilnega javnokoristnega neprofitnega sektorja na področju družbenih dejavnosti, Vloga in financiranje NVO, Ljubljana
5. Davis, L., Etchart, N. (1999): Sustainability through Self - Financing: Lessons from Central Europe. NESsT, Budinpešta

6. Florjančič Kristan, J. (2004): Ustvarjalnost v menedžmentu: oblikovanje neprofitno - volonterskih organizacij. Magistrsko delo. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana
7. Fras, N. (2002): Neformalno izobraževanje mladih v mladinskih organizacijah: študija primera: projekt mladinskega ceha Nefiks. Diplomsko delo. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana
8. Gortner, H. F., Mahler, J., Nicholson, J. B.(1998): Organisation Theory: A Public Perspective. Wadsworth (druga izdaja), Belmont
9. Hodge, B.J, Anthony W. P., Gales L. M.: (2002): Organisation Theory: A Statagic Approach. Prentice Hall (šesta izdaja), New Jersey
10. Ivanko, Š. (2000): Strukture in procesi v organizaciji. Visoka upravna šola, Ljubljana
11. Jelenc, Z., Drofenik, O. (1994): Temeljno izobraževanje odraslih. Neformalno izobraževanje odraslih: raziskovalni poročili. Andragoški center Slovenije, Ljubljana.
12. Jelovac, D. (2002): Jadranje preko nemirnih voda managementa nevladnih organizacij. Radio Študent: Študentska organizacija Univerze. Visoka šola za management (Koper:Vek), Koper
13. Kavčič, B. (1991): Sodobna teorija organizacije. Državna založba Slovenije, Ljubljana
14. Kolarič, Z. (1994a): Neprofitno - volonterske organizacije v Sloveniji. Časopis za kritiko znanosti, letnik XXII, št. 168-169, str. 107 - 120
15. Konajzler, M. (2004): Civilno - družbena iniciativa na lokalni ravni: Primer občine Sevnica. Diplomsko delo. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana
16. Kouzes J. M, Posner B.Z. (2003): The Leadership Challenge. Wiley, John & Sons. Incorporated (tretja izdaja), Indianapolis
17. Krajnc, J. (2004): Zavod kot način izvajanja javne službe. Diplomsko delo. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana
18. Kregar, T. (2001): Poročilo direktorja o delovanju Zavoda Mladinski center Celje v letu 2000, Celje
19. Mihelj, V. (2002): Mladina 2000: Slovenska mladina na prehodu v tretje tisočletje. Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport, Urad Republike Slovenije za mladino. Ljubljana, Aristej, Maribor

20. Mlakar, B. (2003): Vloga in pomen društev na Slovenskem s primeroma. Diplomsko delo. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana
21. Reddin, W.J (1970): Managerial Effectiveness. McGraw Hill, New York
22. Rink, T., Lesjak, J. (2002): Nevladne neprofitne organizacije, ki izvajajo socialnovarstvene programe za otroke in mladostnike v Republiki Sloveniji. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana
23. Sahlberg, P. (1999): Building Bridges for Learning. The Recognition and Value of Non-formal Education in Youth Activity. Youth Forum, Brussels
24. Šmidovnik, J. (1995): Lokalna samouprava. Cankarjeva založba, Ljubljana
25. Trstenjak, V. (1997): Statusne in davčne pravne podlage nevladnih organizacij v Sloveniji. Vloga in financiranje NVO - zbornik strokovnih prispevkov, Ljubljana
26. Ule, M., Rener, T., Miheljak, V., Kurdija, S., Mencin Čeplak, M. (1996): Predah za študentsko mladino. Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad Republike Slovenije za mladino. Zavod Republike Slovenije za šolstvo, Ljubljana
27. Vojnovič, M., Črnak - Meglič, A. (1996): Vloga, obseg in struktura neprofitno - volonterskega sektorja v Sloveniji - raziskovalno poročilo. SINCO, Ljubljana

Razgovori:

1. Pogovor s tajnikom društva ŠMOCL Aljažem Cestnikom, 3.2. 2005, Laško
2. Pogovor z vršilcem dolžnosti direktorja Mladinskega centra Celje, 9.2.2005, Celje

Medmrežni viri:

1. Spletne strani Mladinskega centra Brežice (2004): <http://www.mc-brezice.si>
2. Spletne strani Mladinskega centra Jesenice (2004): <http://www.mc-jesenice.net>
3. Spletne strani urada za mladino (2004): <http://www.uradzamladino.gov.si>
4. Spletne strani Zavoda Movit-Mladina (2004): <http://mladina.movit.si>
5. Spletne strani Evropskega okoljskega informacijskega in opazovalnega omrežja (2005): <http://eionet.arso.gov.si>

